Posamezna številka Din 2. Poštnina v gotovini.

Št. 129. V Ljubljani, v nedeljo 1. junija 1924. Leto I.

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši pondeljke.
Mesečna naročnina:
V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Neodvisen političen list.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.
Upravništvo: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Volilni proglas SLS.

Da opraviči svojo taktiko, da navduši svoje volivce in da se pripravi za volivno borbo, je končno izdala tudi SLS svoj volivni manifest. Danes, ko je ta proglas izšel, moremo z mirno vestjo reči, da bi si SLS lahko trud prihranila, zakaj tudi v medlem proglasu opozicijonalnega bloka je bilo povedano več, kakor pa je v manifestu SLS. Tako slab, tako nejasen, tako poln netočnosti je ta proglas, da ga prekaša v vsakem oziru tudi srednjedober »Slovenčev« uvodnik. Zato pravzaprav ni niti vredno, da bi se pečali s proglasom SLS. Če to vseeno storimo, potem so temu vzrok edinole netočnosti proglasa, ki naravnost izzivajo k odgovoru.

V uvodu svojega proglasa se pritožuje SLS, ker da se je ujedinjenje uveljavilo drugače, kakor pa si je ona predstavljala. To razočaranje SLS je tako žalostno priznanje lastne nesposobnosti, da se mora človek v resnici čuditi, kam je zabredla SLS, nekdaj tako dosledno vodena stranka. Zakaj v redu, čeprav ne ravno prečastno je, če se priprost volivec pritožuje, da ga je razočaral kandidat, ker z volitvijo drugega si more pomagati. Toda stranka ne sme nikdar biti razočarana, ker vsako razočaranje je dokaz njene polomije, ki pa ima vrhu tega še to usodno lastnost, da se ne da več popraviti, da je zaradi nje narod že trpel. Zato je po vsem svetu običaj, da sodijo trezni volivci stranke po njihovih uspehih in da brezpogojno obsodijo stranko, ki je povzročila razočaranje. Kaj pa bi se šele zgodilo s stranko, ki sama priznava razočaranje!

Toda stvar je še hujša! Ob prevratu, ko se je vršil akt ujedinjenja, je imela vso politično moč slovenskega naroda v rokah SLS in podpredsednik osrednje vlade je bil dr. Korošec. Če so se torej ob prevratu izvršile napake, potem padejo vsi grehi edinole na SLS. Razočaranje SLS je zato identično s priznanjem lastne nesposobnosti in da si je dovolila SLS to napako v svojem volivnem proglasu, je pač več ko luksuz.

Po tem ponesrečenem uvodu govori proglas o ustavi in pri tem si dovoljuje drzno trditev, da so z ustavo vse avtonomne pravice našega ljudstva uničene. Kako neresnična je ta trditev, kaže najlepše zgodovina lovskega zakona. Opetovano ga je sklenil kranjski deželni zbor, toda nikdar ni postal zakon, ker so bili proti njemu kranjski veleposestniki in ker ga na njih željo vlada nikdar ni hotela predložiti cesarju v podpis. Po toliko oklevetani naši ustavi pa to ne bi bilo mogoče, zakaj le državno sodišče more onemogočiti sklep oblastne skupščine in sicer le tedaj, če nasprotuje obstoječim osnovnim zakonom. Pa glede ustave je proglas SLS še posebno nesrečen, zakaj v proglasu samem se sklicuje SLS na ustavo in priznava s tem, da so po ustavi v resnici zajamčene svoboščine državljanov.

Najslabši pa je proglas SLS, ko zagovarja delo poslancev SLS. Vsa Slovenija je priča, kaj so vse obljubljali poslanci SLS pred 18. marcem lanskega leta in vsa Slovenija ve danes, da niso niti ene svojih obljub uresničili. Pa preko tega kričečega nasprotja gre SLS z molkom in se hvali s tujimi zaslugami ter skuša dopovedati naivnim bralcem, da je 24 poslancev Jugoslovanskega kluba ona sila v Beogradu, ki odloča v najvažnejših državnih vprašanjih. Ta zaletelost je še posebno slaba stran proglasa- ker se po njej mora tudi najbolj pravoveren pristaš SLS vprašati, kako to, da ni vse dobro, če pa ima Jugoslovanski klub tako silen vpliv.

Kljub vsej svoji gostobesednosti pa ima proglas SLS še to neoprostljivo napako, da ne pove niti najbolj bistvenih stvari. Tako govori proglas sicer o tem, da se je dosegel med strankami opozicijonalnega bloka sporazum glede notranje ureditve države, kakšna pa je vsebina tega sporazuma proglas — molči. In vendar je namenjen proglas narodu, ki se mora izreči o proglasu.

Kako pa se naj narod izreče, če ne ve za vsebino sporazuma! Narod očividno ni pri očetih proglasa v posebni časti, pa čeprav pridno govore o suverenosti naroda. Pa to priznavajo gospodje le, kadar pleše narod po njihovi melodiji in zato ta — tajna diplomacija.

Veliko besed, nič vsebine, to je karakteristika proglasa SLS. Veliko trditev, pa skoro nič resničnih, to pa je dopolnilo te karakteristike.

In tako mizeren proglas naj navduši slovensko ljudstvo? Dosti neverjetnosti se doživi v naši politiki, toda tega čudeža, da bo volilni proglas SLS vzpodbudil mase, ne bomo doživeli, temveč manifest SLS je samo uvodni članek »Slovenca« in sicer — slab.

Ministrski svet.

Vprašanje zamenjave velikih županov.

Beograd, 31. maja. (B) Nocoj se je vršila plenarna seja ministrskega sveta, na kateri se je govorilo izključno o programu vladinega delovanja med narodom proti opozicijonalnemu bloku. Rešavajo se obenem tekoči posli. Četudi je nacijonalni blok složen, vendar je nekaj vprašanj, v katerih se Svetozar Pribičević z radikali ne strinja. Tako n. pr. se mu ni posrečilo zamenjati oba velika župana v Sloveniji in velikega župana zagrebške županije, četudi mu je bilo na tem mnogo ležeče. Opozicija pričakuje vsled tega, da bo prišlo do napetih odnosov med obema kluboma. Vlada pa to demantira, ker pričakuje, da se bodo radikali in samostojni demokrati sporazumeli po želji krone, ki smatra sedanje nesporazumljenje med njima za podaljšanje stanja pred krizo. Dalje je sklenjeno, da se bo jutri nadaljevala diskusija posebno o zunanje-politični situaciji. Nocoj se je govorilo tudi o katastrofi v Bukarešti, toda novih podrobnosti ni. Posebno še ni dognan storilec.

Beograd, 31. maja. (B) Proti imenovanju velikih županov v Zagrebu, Ljubljani in Mariboru so nastopili slovenski klerikalci.

Reorganizacija radikalne stranke.

Sklepi glavnega odbora rad. stranke.

Beograd, 31. maja. (B) Danes so se pričele v predsedništvu radikalskega kluba permanentne seje glavnega odbora radikalne stranke. Dosedanjim sejam je prisostvoval in bo prisostvoval tudi bodočim vodja stranke g. Nikola Pašić. Sklenilo se je, da se radikalna stranka reorganizira, in da se ustanovijo povsod radikalne organizacije, kjer jih do sedaj še ni bilo. Dalje se je sklenilo, da se nekateri člani glavnega odbora zamenjajo z drugimi in da se razširi glavni odbor. Vprašanje Nastasa Petrovića je ostalo odprto, vendar pa prevladuje mnenje, da ga bo zadela ista usoda kakor pokojnega Stojana Protića. Izvoljen je odbor, ki bo vršil vse upravne posle, ki se tičejo strankine organizacije. V bistvu je to izvršilni odbor. Za predsednika tega odbora je izvoljen Ljuba Jovanović, člani pa so dr. Laza Marković, dr. Velizar Janković, Boža Maksimović, Momčilo Ivković in dr. Dušan Grgin. Koncem seje se je govorilo tudi o proglasu na narod ter je bilo sklenjeno, da se z njim počaka, dokler ne bodo izdani proglasi vseh opozicijonalnih strank, da bi se videlo, kakšen utis bodo napravili ti proglasi na narod in da izda radikalna stranka šele nato svoj proglas. Danes se je določevalo besedilo navodil, kako se ima izvršiti reorganizacija v strankinih organizacijah. Ta navodila se bodo poslala vsem strankinim organizacijam.

Seja opozicije.

Beograd, 31. maja. (B) Danes opoldne se je vršila poslednja seja opozicijonalnega bloka. Na seji se je govorilo o situaciji, ki je nastopila po objavi proglasov celokupne opozicije in opozicijonalnih strank posebej. Ugotavlja se, da je s tem javnost zelo razburjena in da se položaj v narodu vedno bolj in bolj razvija v korist opozicijonalnega bloka. Opozicija bo ostala složna in neomajna do konca zmage, smatrajoč, da to ni definitivna rešitev krize in da bo končno opozicijonalni blok zmagal po principih logike, ker ima večino. V resnici pa so v opozicijonalnih krogih vendarle prepričani, da bo ostalo sedanje stanje do 20. oktobra. S poslednje seje opozicijonalnega bloka so že odpotovali skoro vsi poslanci, nocoj pa nameravajo oditi iz Beograda vsi šefi opozicije razven Ljube Davidovića.

ODHOD POSLANCEV IZ BEOGRADA.

Beograd, 31. maja. (Z) Večina narodnih poslancev je odpotovala iz Beograda. Od muslimanov sta ostala samo dva, da zasledujeta dogodke. Tudi klerikalci so odšli razen dr. Korošca, ki ostane v Beogradu še tri dni. Zemljoradniki so danes završili svoj načrt volilne agitacije in gredo sedaj med narod.

VPRAŠANJE DNEVNIC ŠE NI REŠENO.

Beograd, 31. maja. (B) Tekom celega dne se ni mogla vršiti seja načelnikov opozicijonalnih skupin. Vprašanje dnevnic še ni rešeno, kakor tudi ne vprašanje odhoda naše parlamentarne delegacije na interparlamentarno konferenco v Bruslju.

ŽELEZNIŠKA NESREČA PRI SREMSKIH KARLOVCIH.

Beograd, 31. maja. (B) Iz Sremskih Karlovcev javljajo, da je ob 1. uri zjutraj skočil s tira tovorni vlak štev. 241, in sicer 4 km pred mestom. Materijalna škoda je ogromna, stroji so uničeni, človeških žrtev pa ni bilo.

Pogajanja z Madžarsko.

Beograd, 31. maja. (Z) Pogajanja z Madžarsko napredujejo zadovoljivo. V sekcijah za pretres vprašanja sekvestrov in prenos sedežev trgovskih družb je prišlo do nesporazuma in sta delegaciji zaprosili instrukcij svojih vlad. Pričakuje se, da bodo te težkoče kmalu odpravljene.

PRETIRANE MADŽARSKE ZAHTEVE.

Beograd, 31. maja. (B) Madžarska je pri reparacijski komisiji zahtevala, da ji naša država plača 20 milijard Din kot odškodnino za bivše madžarske vojaške zgradbe, ki se nahajajo v Jugoslaviji. Reparacijska komisija je uvidela pretiranost vse nasledstvene drdila, da predložio vse nasledstvene države točno poročilo o objektih, ki se sedaj nahajajo v njihovi lastnini, a so pripadali Avstriji ali Madžarski. Naša vlada je poslala v Pariz s potrebnimi navodili inspektorja ministrstva pošt g. Vrečka.

SPORAZUM GLEDE NEMŠKIH REPARACIJ.

Beograd, 31. maja. (B) S sporazumom, ki sta ga sklenila dr. Rybar in Kunze, so urejene vse državne nabave v Nemčiji. Zasebni naročniki se pozivajo, da registrirajo svoja naročila, izvršena do 11. avgusta 1923. Ogromna večina interesentov bo zadovoljna. Nemška vlada je našo popolnoma zadovoljila. Kot ekspert je določen polkovnik Jeremić, da te dni sprejme material.

Olimpijada.

Švica : Češkoslovaška 1 : 0.

Beograd, 31. maja. (B) Beograjski športni klubi so obveščeni iz Pariza, da je na olimpijskih igrah porazila Švica Češkoslovaško v razmerju 1 : 0.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 31. maja. Napoved za 1. junij. Pretežno jasno, toplo.

Eksplozija v Bukarešti.

Pomirljive izjave vojnega ministra.

Bukarešta, 31. maja. (K) Sodeč po uradnem opisu o eksploziji, kakor ga razširja agentura Orijent - Radio, so tozadevne vesti zelo pretirane. Preiskava je dognala, da zadeva izguba predvsem stare municijske sklade. Pirotehnični oddelki niso vsled eksplozije prav nič trpeli in bo v par dneh obrat popolnoma vzpostavljen. Vsled eksplozije so trije mrtvi in nekaj ranjenih. Vojni minister je dal včeraj v parlamentu pomirljive izjave.

Bukarešta, 31. maja. (Z) Vojni minister je izdal komunike, v katerem je rečeno, da vzrok eksplozije še ni pojasnjen in da je eksplozija po vsej priliki nastala vsled neprevidnosti. Kolikor je sedaj mogoče dognati, se ta eksplozija ne more smatrati za katastrofalno. Požar še ni pogašen, ker še vedno eksplodirajo naboji smodnika. Dosedaj so izvlekli izpod ruševin 5 trupel in 20 ranjenih.

Beograd, 31. maja. (B) Iz Bukarešte se javlja, da je eksplozija trajala pozno v noč. Povodom tega slučaja je vojno ministrstvo izdalo komunike, v katerem pravi, da je vzrok eksplozije dosedaj neznan. Uničena so vsa skladišča in tri pirotehnične plinarne. Kolikor se je dosedaj ugotovilo, je eksplodiralo 200 vagonov municije največjega kalibra iz Škodinih tvornic in 15 milijonov municije za puške. Zgorelo je skladišče vojaških oblek in konjskih oprem.

Odgovor na ital. prestolni govor.

Rim, 31. maja., (T) Danes se je sestala komisija, ki ima nalogo, da sestavi odgovor na prestolni govor. Odgovor je sestavil Onorevole Salandra. Odgovor poudarja zvestobo do kralja ter hvaležnost do vojske, mornarice, zrakoplovstva in državne milice. Dalje omenja odgovor koristi, ki jih ima država od mednarodnih pogodb, sklenjenih pod vodstvom fašistovske vlade. Končno se bavi s socijalno in gospodarsko politiko ter s priznanjem ugotavlja, da je bilo doseženo ravnovesje v državnem proračunu. Odgovor je bil sprejet s 4 proti 2 glasovoma. Proti sta glasovala popolaro Merlin in socijalist Casalini.

Millerandov položaj.

Pariz, 31. maja. (K) »Havas Fournier« javlja, da je za nedeljo popoldne določena plenarna seja levičarskih skupin. Verjetno je, da bo vložen predlog proti prezidentu republike. Skoro nobenega dvoma ni, da bo ta predlog sprejet. Kar se tiče držanja Milleranda, so v političnih krogih mnenja, da je odločen umakniti se in poslati obema zbornicama svojo poslanico.

Pokolji v Albaniji.

Beograd, 31. maja. (B) Iz Valone se poroča, da se je posadka v Valoni in Elbasanu uprla in oplenila državno blagajno. V Skadru je izbruhnila vstaja. Ena italijanska vojna ladija je priplula pred Drač v popolni vojni opremi. Izgleda, da nameravajo Italijani izvršiti okupacijo Skadra in Severne Albanije.

Beograd, 31. maja. (B) Iz Tirane javljajo, da se je cela Albanija spremenila v bojni tabor, da je vznemirjenost v vseh krogih zelo velika in da pomirjevalna akcija vlade ni imela nikakega uspeha. Parlamentarizem je popolnoma izginil, vršijo se le pokolji, osebna obračunavanja in krvna osveta. Člani vlade se tajno in javno opredeljujejo za oba nasprotna si tabora. Vsak trenotek se pričakuje izbruh državljanske vojne. Ker ogrožajo ti dogodki mir na Balkanu, bodo balkanske države posebno pa mi in Grčija intervenirali v Društvu narodov. Celokupno beograjsko časopisje zahteva takojšnjo intervencijo, da se ne bi ponovili dogodki leta 1913.

POINCAREJEV KABINET DEMISIJONIRA DANES.

Pariz, 31. maja. (W) Kakor poroča »Temps«, podajo člani kabineta Poincarejevega v nedeljo dopoldne prezidentu oficijelno pismo o svoji demisiji.

KITAJSKA PRIZNALA RUSIJO.

Peking, 31. maja. (K) (Agence Havas) Kitajska je priznala sovjetsko Rusijo.

POVRATEK ITAL. KRALJA V RIM.

Rim, 31. maja. (T) Danes ob 10. uri 20 min. so se vrnili v Rim italijanski kralj, kraljica, prestolonaslednik in princezinja Mafalda.

ZNIŽANJE BRZOJAVNE TARIFE ZA INOZEMSTVO.

Beograd, 31. maja. (Z) Ministrstvo za pošte in telegraf je sklenilo, da se s 1. junijem znižajo pristojbine za brzojavke v inozemstvo za 25 odstotkov.

ŽETEV V MADŽARSKI.

Budimpešta, 31. maja. (K) Po danes objavljenem poročilu o stanju setve, je pričakovati srednje dobre žetve.

FINSKA VLADA SESTAVLJENA.

Helsingsfors, 31. maja. (W) Nova vlada je setavljena.

Helsingsfors, 31. maja. (T) Novi vladi predseduje Ingnan, zunanji minister pa je Prokopo.

Dr. Beneš na Dunaju.

Dunaj, 31. maja. (K) Češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš je danes zjutraj v spremstvu dospel na povratku iz Italije v Prago na Dunaj. Ob 10. je šel dr. Beneš v spremstvu češkoslovaškega poslanika dr. Krofte v urad zveznega kancelarja, kjer se je vršil daljši razgovor med zveznim kancelarjem dr. Seiplom v navzočnosti avstr. zun. min. dr. Grünbergerja. Pri tem razgovoru se je razpravljalo najprej o aktuelnih političnih vprašanjih, obenem pa tudi o sporazumu, ki ga je sklenil dr. Beneš z Italijo. Nadaljnji predmet konverzacije je tvorilo neposredno predstoječe zborovanje Zveze narodov v Ženevi. Dr. Beneš je odpotoval v popoldanskih urah naprej proti Pragi.

Dunaj, 31. maja. (K) Večerni listi poročajo iz Češkoslovaške, da je razgovor med Seipelom in in Benešem privedel oba državnika do popolnoma enotnega naziranja tako glede mednarodnega položaja, kakor tudi glede avstrijskih potreb v zadevi kontrole Zveze narodov. Generalni komisar Zveze narodov dr. Zimmerman je bil od Beneša sprejet ter se ž njim dalje časa razgovarjal o finančnih vprašanjih, ki se tičejo Avstrije, v kolikor se tičejo nadziranja po Zvezi narodov in Zvezi narodov sploh.

PRODIRANJE FRANCOZOV V AFRIKI.

Pariz, 31. maja. (K) »Agence Havas« javlja iz Rabata: Francoske čete so v svrho, da dosežejo po mednarodni pogodbi iz leta 1904 določeno mejo severno od Feza, prekoračile reko Uerga in korakajo sedaj proti zgornjemu delu reke. Številna plemena so se jim podvrgla. Operacije, ki so bile pripravljene v vseh podrobnostih, so dosegle svoj cilj brez prelivanja krvi.

Borzna poročila.

Curih, 31. maja. Beograd 6.945, New York 568.375, London 24.48, Pariz 28.95, Milan 24.72, Praga 16.65, Budimpešta 0.0065, Bukarešta 2.45, Sofija 4.05, Dunaj 0.0079625.

Berlin, 31. maja. Beograd 5.14, Dunaj 5.89, Milan 18.30, Praga 12.295, Pariz 21.50, London 18.205, New York 4.19, Curih 73.91.

Trst, 31. maja. Devize. Zagreb 27.80—28, Pariz 117—118, London 98.90—99.15, Švica 405—408, Praga 67.25—67.75, Dunaj 0.0315—0.0325, New York 22.95—23.10. Valute. Avstrijske krone 0.0315—0.0325, dinarji 27.80—28, dolarji 22.85—23.05, funt šterling 98.75—99.

Bodoča francoska notranja in zunanja politika.

Razgovor s socijalističnim voditeljem Paul - Bouncourom.

(Od našega stalnega pariškega dopisnika.)

ap *Pariz, 30. maja.*

Paul Boncour, »novi Jaurès francoskega socijalizma«, je sprejel dopisnika »Vossische Zeitung«, kateremu je podal izčrpne izjave o vseh vprašanjih notranje in zunanje politike. Važnost teh izjav dokazuje dejstvo, da si bo morala vsaka bodoča francoska vlada v glavnih točkah usvojiti program socijalistov, za katerimi niso samo mase »unificiranih socijalistov« — pravih zmagovalcev v volilnem boju, temveč tudi neodvisni socijalisti vseh vrst doli do radikalnih vrst — najmanj 200 poslancev, ki tvorijo nadtretjinsko večino nove zbornice.

V ospredju je vprašanje socijalističnega sodelovanja pri sestavi vlade. Paul-Boncour je vnet pristaš bloka tudi po volitvah. »Skupno smo zmagali in skupno moramo nositi odgovornost. Socijalisti bodo na vsak način z vsemi močmi podpirali bodočo vlado. Toda to ne zadostuje. Jaz sem prvi in edini še živeči socijalist, ki je bil minister. Vem, da so gotove težke odločitve zlasti v zunanji politiki že tako razvite, da ni mogoče več misliti na kako spremembo. Le stranka, ki je zastopana v ministrskem svetu, more odločilno vplivati na politične smernice. Provinca je po večini za sodelovanje, toda gotova velika središča bodo skoraj gotovo zmagala v nasprotnem smislu. Manjšina se bo pokorila večini. Francoska socijalistična stranka se ne bo prekršila proti disciplini in enotnosti.«

Nato se je govorilo o velikem vprašanju Društva narodov. Paul Boncour je izjavil: »Brez garancije Društva narodov je nemogoč vsak mir in vsaka evropska sigurnost. S pristopom oni držav, ki še niso njegove članice, se mora dati ravnotežje izvestnim enostranostim. Nemčija in Rusija se morata brez obotavljanja sprejeti v Društvo narodov. Za to se bo francoska socijalistična stranka zavzela z vsemi silami. Govori se o posebnih garancijah, toda od Nemčije se zahtevajo iste garancije kakor od vsake države. Samo Društvo narodov more zasigurati evropski mir in sicer potom oborožene sile, s katero bi razpolagalo proti vsem napadalcem. Ta sistem nikakor ni utopija, kakor menijo mnogi. Gre za dobro premišljene odredbe, katerih izvedba v praksi ne bo ravno pretežavna. Tako spada n. pr. kontrola nemške razorožitve izključno le v pravice Društva narodov.«

— Ali bodo sedanje mirovne pogodbe, zlasti versailleska pogodba, podlaga bodoče politike francoske vlade?

»Za versailleski mir socijalisti niso odgovorni, ker ga niso votirali. Vendar pa je popolnoma jasno, da se sedaj ne morejo izvršiti take državne akcije. Tu gre zgolj za vprašanje koristi. Mirovne pogodbe bomo interpretirali v smislu mednarodnega miru. Iz pogodb je mogoče marsikaj dobiti, kar bi združevalo narode. Skušali bomo prevesti versaillesko mirovno pogodbo v širši statut Društva narodov, ki naj v zrelejših časih nadomesti pogodbo. Ti časi pa bodo takrat, ko bodo v glavnih evropskih državah vodile usodo socijalistične ali dobre demokratične večine in vlade, ki bodo pripravljene usvojiti naša načela. Mi sami ne moremo spremeniti obličja zemlje. Potrebujemo podpore drugih. Naša politika mora pomagati drugim, v kolikor so v drugih državah na krmilu demokrati ali nacijonalisti. Naše odredbe bodo popolnoma drugačne napram demokratičnim, kakor so bile napram nacijonalistični Nemčiji. Ako smo sami, bomo mogli svoje ideje uresničiti le s skrajno previdnostjo. Med nami in nacijonalistično vlado je tale velika razlika: Mi nimamo nobene gotove, vnaprej določene politike napram kaki državi. Ravnali se bomo po tendencah drugih...«

— *Kakšno je Vaše mišljenje glede izpraznitve Poruhrja?*

»Bili smo nasprotni zasedbi Poruhrja, toda računati moramo z dejanskim položajem. Poruhrja ne moremo izprazniti brez primerne garancije. Te garancije pa so podane že v načrtih izvedencev. Ako pride nemška vlada, ki bi ta načrt brez pridržka sprejela in izvedla, bi bile s tem podane vse potrebne garancije, ki jih zahtevamo. Dawesov načrt je nepopoln samo v eni točki: glede varnosti Francije. Toda tu pridejo v poštev pravice Društva narodov. V tem oziru imamo nasloviti svoje zahteve na Društvo narodov in ne na Nemčijo.«

— *Ali bo sprememba francoske politike vplivala v istem smislu na notranjepolitični razvoj Nemčije?*

»Brezdvomno, Sedanjost pač ne obeta mnogo, ker se je zamudil pravi trenutek, toda z gotovostjo se sme pričakovati, da bo spremenjena francoska poiltika okrepila demokratično misel v Nemčiji in pripravila splošen sporazum. Nemčija ima občudovanja vredne sile zlasti v svojih sindikatih in strokovnih organizacijah. Njihova moč se bo z našo razumno podporo v kratkem času pokazala.«

— *Ali obstoja skupen program med radikali in socijalisti tudi za slučaj, ako socijalisti ne bodo neposredno sodelovali pri sestavi vlade?*

»Seveda obstoja tak program.«

— *Kakšna bo v splošnih obrisih bodoča francoska finančna politika ?*

»Zavzemali se bomo za pravično davčno politiko, ki obstoja v tem, da se pridobitveni davek zares efektivno uredi in sicer progresivno. Poleg tega smo pristaši oddaje kapitala, kar bo treba pričeti seveda zelo previdno. Zlasti pa ne sme biti prenizek eksistenčni minimum: ne 50.000 frankov, temveč mogoče desetkratni iznos tega zneska. Tudi nevarnost prenosa kapitala v inozemstvo se ne sme prezreti. To je zopet ena tistih točk, kjer more pomagati le mednarodni sporazum. Vojna je ustvarila interesno skupnost, ki je ni mogoče več razdeliti.«

— *Ali bo Francija takoj zmanjšala dobo vojaške obveznostne službe?*

»V tem oziru smo že predložili zakonski načrt, ki zahteva popolnoma drugačno vojaško organizacijo. Aktivna služba ima samo en cilj: vojaško izvežbanje. Konča se v približno treh mesecih. Potrebno pa je obrambno obmejno vojaštvo s šestmesečno službeno dobo. Nova »stalna vojska« bo štela samo 200,000 mož, kar popolnoma zadostuje. Francija potrebuje svoje mladeniče drugod ne pa v vojašnicah. Narod je oborožen, toda le za obrambo. Jasno je, da s takimi četami ni mogoče pričeti nobenega napada, nobene imperijalistične ekspedicije v tuje države. Mi hočemo braniti samo svojo domovino. To bo pričetek popolnoma nove dobe v evropski vojaški zgodovini. Izrečno povdarjam: Reorganizacija v tem smislu se mora takoj pričeti. Socijalistična stranka ne bo podpirala nobene vlade, ki ne bo sprejela tega programa.«

— *Kako naj se spravi ta vojaška organizacija v skład z bodočo vlogo Društva narodov?*

»Ta organizacija stremi za tem, da postanejo evropski duhovi zreli za Društvo narodov. Ako veliki narodi ne bodo imeli sredstev za vojne napade, bo nacijonalizem sam izginil in vsak bo z veseljem zmanjševal vojaška bremena v svoji državi in prepustil obrambo Društvu narodov.«

Zahtevajte po vseh lokalih „Nar. Dnevnik“!

Tržaško pismo.

V Trstu, 30. maja 1924.

To tedensko sliko moram začeti z dogodkom, ki se je sicer odigral že pretekli teden, ki pa je toliko po svojem zunanjem sijaju kolikor ni predvsem po svoji notranji vsebini eden med onimi važnimi dogodki, ki jih je treba zabeležiti in oceniti. Pretekło soboto se je vršila, kakor ste že javili svojim čitateljem, svečana otvoritev italijanskega parlamenta. Zunanji sijaj je bil veličasten, toda s to stranjo te fašistovske prireditve se ne bom dalje pečal. In ker nisem prav nič praznoveren, ne bom iskal nikakega pomena niti v dejstvu, da je v kraljičinem sprevodu padel s konja neki kirasir. Saj se je zgodila ta nezgoda v kraljičinem sprevodu in ne v kraljevem in tako se mi ni težko strinjati s tistimi srečoznanci, ki zatrjujejo, da ni oni padec nikako slabo znamenje...

Ker nas torej bolj zanima notranja vsebina dogodka, jo poiščimo tam, kjer je, namreč v kronskem govoru. V njem je vsa njegova pomembnost. Opozicija ima popolnoma prav, ko pravi, da je kralj oblekel črno srajco in postal tudi sam fašist. Kronski govor od pretekle sobote ne pomeni samo, da kralj popolnoma odobrava in usvaja vse fašistovsko gibanje, temveč daje Mussoliniju tudi nekako »carto bianco« za bodočnost. Skratka: Kar je kralj prečital preteklo soboto pred rimskimi senatorji in poslanci, zbranimi v fraku in lakovih čevljih, je od začetka do kraja prava himna fašizmu.

Že takoj v začetku prestolnega govora mora pasti vsakomu v oči naglašanje, da tvori večino zbornice pokolenje Zmage. Še večji poklon pa je napravil kralj fašizmu s tem, da je pozdravil obenem z armado in mornarico tudi fašistovsko milico, ki je, kakor sem omenil že v zadnjem pismu, čisto strankarska oborožena sila, ki prisega zvestobo Mussoliniju in ne kralju, ki se torej po nobeni logiki ne more in ne sme staviti v isto vrsto z armado in vojno mornarico. Razumljivo je torej, da je ta del prestolnega govora opozicijo posebno hudo zadel. Ko je kralj omenil armado in mornarico, mu je enodušno ploskala vsa zbornica, a ko je prišel do narodne milice, se je vihar navdušenja nakrat znatno polegel in ploskanje se je nadaljevalo le v vrstah fašistovskih poslancev in senatorjev. Tudi opozicijonalni listi so nastopili zelo ostro proti temu delu kronskega govora, in to ne samo socijalistični »Avanti!«, temveč tudi demokratski in monarhistični »Mondo«. In kako bi ne, ako se pomisli, da se posebno demokrati smatrajo za čuvarje one ustavnosti, ki ji grozi fašizem na vsakem koraku s smrtjo. S tem pa, da je proslavljal strankarsko narodno milico, se je pač dal zapeljati kralj — on, ki je prisegel na ustavo — k svečanemu poveličevanju nečesar, kar je v vsakem oziru popolnoma protiustavno!

Človek bi potemtakem ne bil ravno poreden, ako bi rekel, da ni kralj Viktor Emanuel samo oblekel črno srajco, kakor mu očitajo socijalisti, temveč da je bil njegov nastop naravnost »revolucijonaren«, ako ga presojamo s strogo ustavnega stališča.

Na vsak način se letošnji prestolni govor zelo zelo razlikuje od zadnjega, ki ga je imel v l. 1921. Ako pomislimo na dalekosežne izpremembe, ki so se izvršile v tem času v Italiji, nas to ne more čuditi in zato naj posluži kratko primerjanje med tedanjim in letošnjim prestolnim govorom le v to, da nam postane tem jasnejša dalekosežnost teh sprememb. L. 1921 je rekel kralj Viktor Emanuel glede italijanskih vojaških organizmov, da »se ponašajo samo s tem, da so orodje pravice in obrambe domovine«. Letos sta armada in mornarica in narodna milica slava italijanskega naroda, sigurna in nezlomljiva posadka njegove večje sreče.

Zelo značilna je tudi neka druga razlika. V kronskem govoru iz leta 1921 čitamo na več mestih besedo demokracija. »V državi ne more biti demokracije, ako ni prežeto z demokratičnim duhom tudi vse gospodarstvo dežele... Zbornica bo imela ponosno nalogo, da okrepi zadružništvo, da dovoli delavskim slojem, da se polagoma pripravijo za težko nalogo vodstva gospodarskega življenja... Duševna in moralna izobrazba ljudstva je vrlina, ki varuje demokracijo pred zmotami demagoštva.«

V letošnjem prestolnem govoru bi besedo »demokracijo« zastonj iskali. V onem delu, ki je posvečen socijalnim vprašanjem, se seveda tudi ne omenjajo ne zadruge ne priprave delavstva za »težko nalogo vodstva gospodarskega življenja.« temveč se gostobesedno poveličuje fašistovski sindikalizem, ki je povrnil vse sloje in kategorije v krog narodne discipline. Potom svojih organizacij se bo delavstvo uveljavljalo s pomočjo sedanjih ustavnih institucij in tudi novih, ki se uvedejo, ako se izkaže potreba. S tem stavkom je kralj napovedal reformo ustave, kakor sem jo opisal že v zadnjem pismu, reformo, ki ji je cilj, da povzdigne fašistovske stanovske organizacije na čast ustavnih institucij, s katerimi bi dobili potem fašisti v svoje roke državni monopol na sindikalizem.

Pa še na eno razliko med prejšnjim in letošnjim kronskim govorom moram opozoriti. Letos je rabil kralj besede »moja vlada«. V kronskem govoru iz leta 1921 ni ne duha ne sluha o sliči vladarski samozavesti. V tem dejstvu je treba videti gotovo tendenco. Odkar se je začelo Mussoliniju očitati, da je popolnoma usužnjil krono fašizmu, je on ta očitanja opetovano zavrnil z odločno izjavo, da hoče fašizem kraljevo oblast zopet povzdigniti do one veljave, ki jo mora imeti, da hoče dvigniti krono iz blata, v katero jo je bila vrgla preživela liberalna demokracija. In res se je kralj letos, kakor rečeno, nenavadno ojunačil. Že zgoraj omenjeni izraz »Moja vlada« je presenetil poslušalce na več mestih prestolnega govora.

Kronski govor od pretekle sobote je torej v vsakem oziru jasna napoved nove dobe v italijanski zgodovini. Kralj se je angažiral z vsem poudarkom za fašistovski politični eksperiment. Temu se ni nikakor čuditi, ako pomislimo, v kako negotovem in klavrnem položaju se je nahajal njegov prestol v kalnem povojnem razdobju do fašistovske revolucije. Savojska hiša, ki se je prej majala na vseh vogalih, je sedaj utrjena in že družinski egoizem zahteva od kralja Viktorja Emanuela, da brez vsakega obotavljanja, t. j. slepo in vdano, kakor prepisuje fašizem, posluša in uboga vsemogočnega fašistovskega diktatorja. Saj ga lahko smatra za svojega rešitelja, ki je obvaroval njegovo hišo pred vsemi nevarnostmi prekucij in propasti.

Brez vsake skrbi je mogel torej kralj Viktor Emanuel zapustiti takoj po otvoritvi parlamenta Rim in odpotovati v inozemstvo. Še isti dan se je namreč kraljeva dvojica s prestolonaslednikom in princezinjo Mafaldo odpeljala v London. Angleži so priredili italijanskim vladarskim gostom sijajen sprejem. Do sedaj se naglaša le politični značaj tega obiska. Kolikor gre za osebne odnošaje med italijansko in angleško vladarsko hišo, pa je seveda sedanji obisk italijanskega kralja čin vladarske medsebojne vljudnosti; angleški kralj je obiskal pred letom Rim in italijanski dvor mu je bil dolžen povrniti njegov poset. Političen pomen pa ima pot italijanskega kralja vsekakor tudi, če ne radi drugega pa vsaj zato, ker se imajo ravno v tem hipu začeti končna pogajanja za razmejitev med Anglijo in Italijo v Jubalandu (Afrika). Da bi pa mogli pripisovati obisku italijanskega kralja v Londonu v prvi vrsti političen pomen, bi ga bil moral spremljati tudi Mussolini, ki je minister za zunanje zadeve. Seveda bi bilo treba izbrati v tem slučaju kak drug dan in ne ravno dan otvoritve nove zbornice. Sicer pa se zdi, da Mussolini ne gre še rad v London. Ko še ni bil ministrski predsednik, je izjavljal v raznih govorih, da je sovražnik Anglije in da mora biti Italija na strani tistih, ki delajo na to, da se angleško carstvo razdene. Angleži pa imajo dober spomin. Dalje je še živ spomin na krisko zadevo. Zato in še iz kakšnega drugega vzroka je poslal Mussolini kralja v London ravno v času, ko je on sam moral ostati doma v Rimu...

V napitnicah pa se je na drugi strani naglašala s posebnim poudarkom prisotnost mladih princev, kar je dalo zadosten povod za razna ugibanja ter še bolj oslabilo politični značaj obiska. Angleški prestolonaslednik je mlad lep in mogočen, italijanski ravno tako, a oba kralja imata tudi vsak svojo mlado in lepo hčer... Kdo bi se torej čudil, ako pride ob tej priliki do vesele rešitve kakih srčnih zadev. Nič še ni znano, kako se bo obisk obnesel v tem pogledu, toda na tem svetu ni nič nemogočega in zato ni veselo iznenadenje nikakor izključeno.

Medtem ko se godi vse to na daljnem Angleškem, se razvija v Rimu delo nove zbornice. Redne seje so se pričele v torek in se vršijo ves teden. Nova zbornica si je izvolila predsednika-fašista Alfredo Rocco — in podpredsednike. V podpredsedništvu so zastopani tudi popolari, medtem ko odklanja ostala opozicija vsakršno sodelovanje. Dalje dobijo popolari tudi enega kvestorja. Pred začetkom rednega dela zbornice je imela večina sestanek, na katerem si je izvolila vodilni odbor. Sestanka se je udeležil tudi Mussolini, ki je imel strog svarilen govor na naslov nove zbornice. Med drugim je rekel, da je to zadnji poskus s parlamentom v Italiji. Le od resnosti poslancev je odvisno, ali se bo obnesel ali ne. Mussolinijeve besede pa niso padle na posebno rodovitna tla, zakaj že v teku tega tedna je zagrešila večina razne otročarije, ki ji gotovo ne delajo časti. Nekoliko fašistovskih poslancev si je izbralo svoj sedež med socijalisti in komunisti, češ, da jih morajo nadzorovati tudi v zbornici. Ta otročja demonstracija izziva na vsaki seji burne incidente in ni izključeno, da bo moral poseči vmes sam Mussolini s svojo avtoriteto, da napravi red.

Fašistovska večina pa se je tudi že pregrešila proti strankarski disciplini. Eno kvestorsko mesto je bilo določeno, kakor sem že omenil, za popolare. Fašisti pa so glasovali za svojega tovariša Capannija, tako da je popolar Guarienti propadel. Mussolinija je to kršenje discipline tako razkačilo, da je takoj ukazal Capanniju, naj poda ostavko na mesto kvestorja. To se je zgodilo in na včerajšnji seji je bil izvoljen na njegovo mesto popolar Guarienti. Zopet drugo otročarijo je napravila večina s tem, da se je na včerajšnji seji uprla proti temu, da bi se počastil spomin na socijalističnega poslanca Picinunija, ki je bil še kot kandidat zavratno umorjen od fašistov, a je bil kljub temu izvoljen po svoji smrti. Pač pa se je počastil spomin na De Nava, ki je nenadoma umrl isti dan, ko je bil proglašen za kandidata na vladni listi. Predsednik Rocco je utemeljeval svoje stališče, češ da je bil de Nava že prej poslanec, medtem ko ni bil Piccinini nikdar proglašen za izvoljenega. Večina mu je, kakor rečeno pritrdila.

Kakor se vidi, se nova zbornica po svojem malenkostnem duhu prav nič ne razlikuje od prejšnjih izpod liberalne in demokratične dobe...

*

Izmed naših poslancev se je udeležil otvoritvene seje le dr. Wilfan, ne pa tudi dr. Besednjak. Tukajšnje klerikalno trobilo »Mali list« razlaga to dejstvo tako, da se je dr. Wilfan izjavil s tem za kralja in monarhijo, dr. Besednjak in — Srebrnič (komunist) pa za republiko. Stvar je resna in torej šalo na stran. Italijanski monarhisti so duevi vendar le šteti, ko so pač proti njej tudi naši klerikalci. Čudno je le, da niso poslali v svoji republikanski doslednosti kakega človeka v London, da bi dal duška svoji republikanski jezi s kakim republikansko-junaškim atentatorskim činom. — Tukajšnja trezna politična javnost presoja postopanje naših poslancev seveda brez vsakega histeričnega primeska ter vidi v slučaju dr. Besednjaka le izraz dosledne opozicije proti dr. Wilfanu. Če bi bil izjavil dr. Wilfan, da ne pojde k otvoritvi, bi bil dr. Besednjak šel, kakor ni šel le zato, ker je dr. Wilfan šel. V tem pa se vidi in čuti Ščekova roka. V prejšnji zbornici je Šček dosledno postopal ravno v nasprotju s tem, kar je delal dr. Wilfan. In ker se ista taktika nadaljuje tudi sedaj, je v tem jasen znak, da je ostal vodilni duh naših krščanskih socijalistov g. Virgilij Šček. Kakor pri laških popolarih don Sturzo, tako se je tudi pri naših don Virgilio sicer umeknil v ozadje, toda kljub temu se nahaja njegova struja popolnoma pod njegovim osebnim vplivom.

Tako presoja, kakor sem rekel, ta dogodek javnost. Takoj pa moram omeniti, da mi je neka oseba, ki je blizu krogom tržaškega političnega društva, odločno izjavila, da sta naša poslanca dogovorno enako postopala povodom otvoritve zbornice in da so vzroki temu čisto nebistvene in zunanje narave. Ako je temu tako, potem je incident brez večje važnosti. Ne morem pa zamolčati, da je napravil na našo javnost zelo mučen vtis.

Epidemija proglašanja Mussolinija za častnega občana je napadla tudi nekatere naše občine. Do sedaj pa gre le za osamljene slučaje, ki so vsled tega brez večjega pomena. Mussolini se ne bo mogel ponašati s takimi izsiljenimi »manifestacijami«. Naj raje razmišlja o oni tihi, a silni manifestaciji užaljene slovenske duše, ki se je vršila v četrtek preteklega tedna v Ajdovščini povodom pogreba našega narodnega mučenika Antona Štrancarja. Dne 30. marca je bil Štrancar ranjen na volilnem shodu v Ajdovščini s kroglo iz fašistovskega revolverja. Bil je prepeljan v goriško bolnišnico, kjer je visel med življenjem in smrtjo do 20. t. m., ko je podlegel posledicam svoje rane. Vipavsko ljudstvo mu je priredilo tih, toda tem pomembnejši pogreb. Tiho, toda tem odločneje je priseglo ob njegovem grobu in pri njegovi mučeniški smrti, da ostane zvesto temu, za kar je naš Anton Štrancar žrtvoval svoje življenje. Zvesto bo ostalo svojim očetom, svojemu narodu in svojemu jeziku ter bo v svojem zdravem jedru z uspehom kljubovalo vsem raznarodovalnim epidemijam.

Ko bi le ne bilo tako osamljeno in ko bi mu le njegovi krvni bratje *hoteli* in *znali* pomagati v njegovi borbi, kakor pomagajo drugi svobodni narodi svojim odrezanim odlomkom!

A. Z.

Prosveta.

Drugi in tretji hudožestveniški večer v Mariboru.

Že »Selo Stepančikovo« je delo polno pristno ruskega označja. Čehova »Češnjev vrt« pa je tako specifično ruska slika, da nudi mislečemu gledalcu globok vpogled v bistvo Rusije in »ruskega«. Ta češnjev vrt Ranjevskih je matuška Rusija z vso svojo sentimentalnostjo, lenobo, resignacijo, tradicijo, delom, energijo, evolucijo in revolucijo. Ko odhajamo po predstavi »Češnjevega vrta« iz gledališča, nam je razumljivo marsikaj, česar poprej nismo mogli doumeti.

»Češnjev vrt« je torej specifično ruski in če ga igrajo še ruski igralci in povrh še umetniki, kakoršni so hudožestveniki, potem je to harmonija popolnosti ruske slike. Moskovski hudožniki so dobro razumeli Čehova, saj je pa tudi pisal svoja dela vedno v mislih nanje, razumeli so pa tudi Rusijo in rusko življenje; stopili so med milijone njenih sinov in hčera, stopili v grad k pomeščikom in vsej pisani družbi zgrešenih eksistenc, ki se lovi krog njih, ter preštudirali vsako osebo posebej. Zato je to, kar podajajo, pristno in prav tako specifično rusko, kakor delo pisatelja. Opazovanje »Češnjevega vrta« pa je za nas Slovence še zato interesantno, ker pred njim lahko ugotovimo, koliko je med nami in Rusi še slovanske sorodnosti in koliko smo se v teku stoletij, ki smo jih preživeli sredi tujega germanskega in romanskega raznega sveta, oddaljili od prvotnosti in podvrgli vplivu tujega duha, tuje miselnosti in mentalnosti. Še je nekaj izrazitih notranjih potez naše duševnosti, ki so se nam kot praelementi posebnega bistva ohranile skozi stoletja izoliranosti in odločenosti, zunanjost pa je že vsa tuja, popolnoma prekvašena s kozmopolitsko srednjostjo evropskega centra in zapada.

Ljubov Andrejevna Ranjevskaja je v kreaciji ge. Germanove tip ruske aristokratinje v stadiju degeneracije, poosebljena stara ruska izživelost, ki se mora slabotna umakniti novi sveži sili ruskega mužištva, ki vstaja in mu je pospešil tempo poti navzgor ravno boljševizem. Kakor je specifično ruska, je pa tudi občečloveška, ker kljub vsem razlikam ras, je in ostane človeštvo po svojem pratemelju vendar ena sama velikanska družina. Germanova vživa svetovno slavo. Malo je igralcev in igralk v drami, ki bi se mogli dokopati do te visoke pozicije. Biti morajo v resnici velikani in ga. Germanova je; zato to slavo zasluži v polni meri. Godi pa se ji prav tako, kakor Smetani, ki je izven domovine postaj slaven po »Prodani nevesti«, čeprav je vstvaril tudi še opere večje vrednosti, in sicer zato, ker so to njegovo delo zapadnjaki najbolj razumeli, ker ni bilo tako globoko samočeško, kakor ostala. Tudi ga. Germanova je dosegla svetovno slavo najprej z Eildo Wangel, »gospo z morja«, ker je ta zapadu bližja nego Ranjevskaja ali katera druga njena Rusinja. Kdor vidi njene kreacije, jih ne pozabi; ostanejo mu v spominu, kakor osebe s poti vsakdanjega resničnega življenja, s katerimi trči skupaj krepkeje nego z drugimi, ki gredo brez pažnje mimo in dalje po cesti v tujo, neznano smer, ki se hiperbolično razstaja za vedno. To je moč učinka njene igre.

Jermolaj Aleksjejević Lopahin g. Masalitinova je v nasprotju z Ranjevsko tista zdrava moč spodnje Rusije. Živel je pred nami cel, popoln. Ves različen je ta Lopahin od polkovnika Rostanjeva in vendar ga je Masalitinov podal prav tako v celoti in detajlih do vseh fines, kakor polkovnika, ista velika moč življenja je dihala iz Rajeva g. Šarova, iz študenta Trofimova g. Vyrubova, iz Piščika g. Komisarova, neprekosljive guvernante ge. Grečeve, prikupne Dunjaše gdč. Krasnopoljskaje in nepozabnega starca Firsa g. Pavlova ter tudi ostalih, Varje gdč. Križanovskaje, Anje gdč. Skrjabine, Epihodova g. Sjerova itd. »Češnjev vrt« je bil med vsemi tremi prvimi predstavami ne le kronologično sredina, ampak tudi sploh višek. Gledališče še bolj nabito polno kakor prvi večer, navdušenje še večje, aplavz posebno na koncu gromovit in na oder se je usipalo cvetje. Ga. Germanova je prejela še posebej krasne šopke. —r.

*

Tudi tretji hudožestveniški večer v Mariboru je dosegel popoln uspeh. Gledališče zopet natlačeno in polno navdušenja in aplavza. Dickensov »Življenski boj« je v dramatizaciji članice grupe, simpatične Krasnopoljskaje ohranil vse svoje bistvene strani. Dejanje se vrši v Angliji, torej v čisto drugem svetu, kakor je ruski, iz katerega so hudožestveniki vznikli, in vendar so se znali ti veliki umetniki vživeti tudi v ta tuji, anglosaški svet. G. Masalitinov je zaživel dr. Jadlerja prav tako pristno kakor Rostanjeva in Lopahina. Krasnopoljskaja je bila Grace polne krvi. Grečeva nenadkriljiva služabnica, Križanovskaja Marion z vso pritajeno ljubeznijo in globino. Enako vsi ostali; kaj bi jih naštevali polmensko, razvrstitev vlog, ki je znana, je celota, ki se ji lahko en bloc pokloni najvišje priznanje.

Kako je Maribor vzljubil hudožestvenike, priča dejstvo, da se je na oblavo ob pričetku »Življenskega boja«, da se bo v petek igrala še »Gospa z morja«, če se prijavi dovolj veliko število obiskovalcev, javilo v eni sami pavzi toliko interesentov, da je bila predstava že osigurana. Pa pravijo, da naš Maribor nima smisla za gledališče... —r.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 8. uri zvečer.

1. junija nedelja: Paglavka. Izven.
2. junija pondeljek: Kamela skozi uho šivanke. Red F.
3. junija torek: ob 3. uri pop. Mogočni prstan, mladinska predstava za mladino šol kranjskega šolskega okoliša. Izven.
4. junija sreda: Izgubljene duše. Red A.

Opera.

Začetek ob polu 8. uri zvečer.

1. junija nedelja: Manon Lescant, ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.
2. junija pondeljek: Akademija ljubljanskega Sokolstva na korist ruskega sokolskega društva. Izven.
3. junija torek: Carjeva nevesta. Red B.
4. junija sreda: Manon Lescant. Red D.

Marija Kmetova v češčini. Znani prevajalec iz slovenščine, dr. Bohuš Vybiral, je prevedel knjigo Marije Kmetove: Heleno, v češki jezik. Knjigo je založil J. F. Buček v Prostějově.

Razstava. Sredi meseca junija se otvori umetniška razstava v paviljonu (Jakopičevem) znanega akad. slikarja in vodja umetniške šole »Probuda« Franja Sterleta, dalje akad. slikarja profesorja Al. Repiča. Ker nam obeta razstava mnogo in bode prva v Sloveniji s portreti, opozarjamo p. n. občinstvo na to razstavo.

Nedelja v Narodnem gledališču. V operi se poje Pucciniljeva »Manon Lescaut« in sicer kot ljudska operna predstava pri znižanih cenah. Zaseba je ista kakor pri vseh dosedanjih vprizoritvah: Zikova, Šimenc, Cvejić, Zupan v glavnih vlogah. Začetek ob polu 8. uri zvečer. Drama vprizori ob 8. uri velezabavno francosko veseloigro »Paglavka«, ki je pri premijeri popolnoma uspela.

Spored IV. koncerta jugoslovanske komorne glasbe, ki se vrši v pondeljek, dne 2. junija ob 8. uri zvečer v Filharmonični dvorani. Stevo Hristić: Lastavica, Kosta Manojlović: Moja draga, Miloje Milojević: a) Zanosni čas, b) Japan. Poje gospod Julij Betetto. Stevo Hristić: November, Kosta Manojlović: Tužna pjesma, Stevo Hristić: Moma na pendžeru (narodna), Miloje Milojević: Zvona. Poje gdč. Milica Prica. Miloje Milojević: Quatre morceaux pour Piano op. 23, igra na klavirju g. prof. Janko Ravnik. Peter Konjević: Aman djevojka. Miloje Milojević: Herceg. uspavanka, Peter Konjević: a) Dude, mori, Dude, b) Povela je Jela, narodne pesmi, poje gdč. Milica Prica. Peter Konjević: a) Sunce bi sjalo, b) Of aman aman, c) Kaloper Pero, č) Devet godina, d) Ruse kose. Narodne pesmi poje g. Julij Betetto. Sedeži so razprodani v abonmaju, stojišča pa se dobe v Matični knjigarni. Istotam se dobi podrobni spored z besedilom.

OB LEKE NA
OB ROKE
O.B
MESTNI TRG 5
ERNATOVIĆ

Sporazum v vprašanju Jubalanda.

Neposredno pred odhodom italijanske kraljeve dvojice v London so prinesli listi vest, da je bil med Angleži in Italijani dosežen načelni sporazum v vprašanju Jubalanda. To vprašanje je že vsa povojna leta kalilo prijateljske odnošaje med obema zaveznicama. Kolikorkrat je italijansko časopisje razpravljalo o sredozemski politiki — in to je bilo skoraj na dnevnem redu — se je obregnilo ob Angleže tudi glede Jubalanda. Italijani so očitali Angležem nelojalnost, češ, da nočejo izpolniti svoje obveze. Po členu 13 famoznega londonskega pakta, ki je ugrabil tudi nam slovensko ozemlje, bi se morala za slučaj, da bi se Angleži polastili nemških afriških kolonij, zaokrožiti tudi italijanska kolonijalna posest v Somaliji. Kdor pozna italijansko nezrečno hrepenenje po kolonijah, lahko razume napore italijanske diplomacije za ta košček afriške zemlje. Toda v tem vprašanju so stali Italijani nasproti povsem drugačnemu nasprotniku, kakor v jadranskem vprašanju in kakor stoje v vprašanju Sredozemskega morja. Lord Curzon se sicer ni upri izvršitvi londonskega pakta, zelo spretno pa se mu je posrečilo spraviti vprašanje Jubalanda v zvezo z izpraznitvijo Dodekaneza. Italijani bi morali še danes glodati ta trd oreh, da ni prišel na vlado Macdonald, in da ne zahteva današnja evropska situacija strnjene fronte vseh zaveznikov. Radi tega se je Mussoliniju posrečilo rešiti to vprašanje in zadovoljiti italijansko hrepenenje po kolonijah.

Jubaland je najsevernejši del na italijansko Somalijo meječe angleške kolonije Kenya (British East Africa). Angleži so prvotno zahtevali, da mora Italija preprečiti prehod obmejnih plemen na njej odstopljenem ozemlju na angleški teritorij, za kar pa ni mogla Italija jamčiti, z ozirom na potrebo prevelikega števila obmejnih straž ter v očigled dejstvu, da prebivajo tam nomadi, ki bi bili s tem odrezani od vodnjakov. Radi tega je Tittoni predlagal drugo rešitev, po kateri bi pripadli Italiji močvirje Lorian z njegovimi tolmuni. Temu načrtu pa niso bili naklonjeni Angleži. Pač pa so dali razumeti, da bi se dalo kaj doseči, ako bi Italijani rešili vprašanje Dodekaneza v korist Grčije. Pri tem gre seveda za dve povsem različni vprašanji.

Najnovejša načelna rešitev je bila dosežena s kompromisom. Obe državi sta se sporazumeli za Milner-Scialoievo črto, ki gre od angleško-abesinsko-italijanske meje do morja 25 km jugozapadno od Port Durnforda. Za Italijane najvažnejše je to, da je dobila v svojo oblast oba bregova reke Juba in pristanišče Kismajo, ki ni imelo za Angleže itak velikega pomena, kar dokazuje že samo to, da so ga dali za nekaj let v zakup. Anglija se je nadalje odpovedala zahtevi po obmejni straži in tudi ne insistira več na istočasni rešitvi dodekaneškega vprašanja. Pred končnoveljavno rešitvijo pa odide v tamošnje ozemlje strokovna komisija, da reši nekatera tehnična vprašanja, predvsem v pogledu razdelitve vodnjakov ob novi mejni črti. Tudi se morata obe pogodbenici sporazumeti glede desetine, ki pritiče sanzibarskemu sultanu iz odstopljenega ozemlja. Ni pa verjetno, da bi vprašanje sultanove desetine preprečilo sporazum.

Izmenjava nazorov med Macdonaldom in Poincarejem.

Vsebina dopisov, izmenjanih tekom meseca maja med Poincaréjem in Mac Donaldom, je na kratko ta-le: V prvem svojem pismu od 14. maja pravi francoski ministrski predsednik: Proglasili smo, da zapustimo Poruhrje v razmerju k nemškim plačilom, kar pomenja, da si želimo izprazniti je čim preje, da pa smatramo za pametno, da obdržimo jamstvo za žal ne nemogoč slučaj nove kršitve obveznosti od strani Nemčije. Poincaré se dalje zahvaljuje Mac Donaldu za njegovo izjavo Theunisu in Hymansu, da bo našla Nemčija proti sebi složne Anglijo, Francijo in Belgijo, ako bi neizpolnila svojih novih obveznosti. Francija, pristavlja k temu Poincaré, daje vedno prednost skupnemu nastopu zaveznikov pred intervencijo same Francije. Dotikajoč se vprašanja varnosti izjavlja Poincaré, da je iz poročil generalov Nolleta in Degoutta, predloženih Mac Donaldu, razvidno, da Nemčija namenoma krši versajsko pogodbo. Jako rad bi našel nadomestek za varnostne odredbe, katerih razveljavljenje bi moglo postati usodno za svetovni mir v trenutku, v katerem bi zavezniške vojske izpraznile zasedeno ozemlje.

V svojem »čisto osebnem in neuradnem« pismu od 14. maja pravi Mac Donald: Vem, da je Vam prav tako kakor meni ležeče na tem, da bi se izvršila nekatera predhodna dela za izvedbo poročila izvedencev in da bi prišla Evropa v zadovoljivejši položaj. Vprašam Vas, ali bi bilo mogoče brez kršenja parlamentarne ali ustavne prakse Francije nadaljevati s proučavanjem sedanjih problemov in na ta način pridobili na času za končne sklepe.

V dopisu od 23. maja izraža Mac Donald svoje veselje nad prisrčnim tonom Poincaréjevih dopisov, ki so ga prepričali, da se bo posrečilo obema kabinetoma spraviti svoja stališča v soglasje, ne da bi žrtvovali trajne interese obeh držav. Moramo si častitati k zboljšanju odnošajev med Anglijo in Francijo.

Politične vesti.

= **Utemeljitev diktature.** »Cicvarićev Beogradski Dnevnik« primerja naše politične razmere z onimi v Italiji in piše: Naša državnika Pašić in Pribičević, ki imata sedaj tudi diktaturo v rokah, moreta doseči še večje rezultate nego jih je dosegel Mussolini, ker sta izkušenejša državnika in ker imata mnogo manjši odpor nego ga je imel Mussolini. Parlament je mogel največ ovirati Pašić-Pričevićevo vlado, toda parlamenta ni več, ker je odgoden, pozneje pa bo tudi razpuščen. Ovire, ki bi jih mogla delati opozicija vladi izven parlamenta, ne morejo biti resne. Opozicija bo brezdvomno vpila, toda za kako večjo akcijo proti vladi ni sposobna in vlada ne more izvrševati svoje posle brez ozira na poulično vpitje. Gospod, ki je na Dunaju, bo naravno apeliral na »mednarodni forum«, toda avtoriteta tega gospoda tako majhna, da more vlada njegove proteste ignorirati. Vlada ima torej do bodočih volitev popolno svobodo pri delu za državne cilje. Že te dni moremo pričakovati značilne mere, ki jih bo podvzela vlada ne samo v političnem, temveč tudi v gospodarskem in kulturnem oziru. Opozicija bo že čez par mesecev moralno popolnoma razorožena. Tako se bo opravičila Pašić - Pribičevićeva diktatura. Ako je ni bilo mogoče opravičiti, bi moglo imeti to katastrofalne posledice za sedanji režim.

= **Zanimiva interpelacija v angleškem parlamentu.** Iz Londona poročajo, da je poslanec Morel interpeliral vlado, ako ji je znano, da je avstrijska industrija v lanskem letu — in še sedaj — dobavljala vojni materijal manjšim evropskim državam, zlasti Jugoslaviji in, ako bo vlada s svojim vplivom omejila to trgovino. Državni podtajnik Ponsonby je odgovoril, da mu je znan večkraten prepovedan izvoz vojnega materijala iz Avstrije. Ta zadeva je predmet skrbne pozornosti likvidacijskega organa v Avstriji, ki nadzoruje kot naslednik medzavezniške vojaške misije izvedbo oddel. V. saintgermainske mirovne pogodbe.

= **Angleški parlament za hitro zaključenje britansko-sovjetske konference.** V zbornici lordov je interpeliral Mayo, kako dolgo bo še trajala rusko-angleška konferenca, in predlagal, naj se prekine radi ruskih napadov na britansko vlado. Angleški narod ne vidi potrebe, da bi se trpeli ti napadi brez protesta. Sovjetska vlada je čisto jasno dokazala, da noče plačati vseh svojih predvojnih dolgov in angleškega ljudstva se radi teh pogajanj polašča nemir. Lord Parmoor je v svojem odgovoru Mayu odklonil predlog prekinjenja pogajanj, ker je Rusija izjavila, da ne more vrniti Angliji vsega, kar bi rada, in ker ni storila obljub, ki bi bile neizpolnjive za ruske finance. Zadnje oficielno poročilo, ki kaže očividen napredek, potrjuje nade na uspešen zaključen konference. Nato je izjavil Curzon, da je dolžnost parlamenta, da zahteva informacije od vlade in je predlagal, naj se Mayov predlog izpremeni v tem smislu, naj bi se rusko-angleška konferenca čimpreje zaključila. Curzonov predlog je bil sprejet, vendar nima glasovanje političnega pomena, temveč je samo formalnega značaja.

= **Leninova krakovska zapuščina izročena sovjetski vladi.** Poljski poslanec v Moskvi Darowski je izročil ruski vladi Leninove spise, ki jih je avstrijska oblast v začetku vojne zaplenila na bivšem Leninovem stanovanju v Krakovu in katere je poljska vlada dosedaj imela ohranjene. Ves materijal bo oddan Leninovskemu institutu.

= **Amerika gradi nove križarke.** Iz Washingtona javljajo, da je zbornica reprezentantov odobrila zakonsko osnovo, s katero se dovoljuje kredit 111 milj. dolarjev za zgradbo 8 križark, 6 topničark in za popravo 6 oklopnic.

Kino „LJUBLJANSKI DVOR“ Telefon 730.

Nedelja 1.

Ponedeljek 2. Samo 3 dni! Torek 3. junija.

Mady Christians

danes slavljena kino-umetnica celega sveta nastopa v vsem svojem sijaju v umetniškem filmu

DAMA BREZ SRCA

Drama med oblaki in ledeniki s predigro in 6. dejanjih. V glavni vlogi znana

Mady Christians.

Božanstvena mala koketa si osvoji vse in vsakega. — Izvirni posnetki iz gigantskih alp! — Majestetsko gorovje pokrito s snegom in ledom. — V burji in snežnem zametu. — Na skijih.

Predstave vsak dan ob 3., ½5., ½8., 9. Ob nedeljah in praznikih tudi ob ½11. in 6. popoldne.

= **Italijansko posojilo Jugoslaviji** bo dano, kakor poročajo češki listi, po sklepu trgovske pogodbe med obema državama, in sicer v višini 650 miljonov lir. Dve tretjini bo prispevala Banca Commerciale in eno tretjino Credito Italiano. Jugoslovanska vlada se zaveže uporabiti to posojilo za zgradbo jadranske železnice s sodelovanjem italijanskih inženerjev in nakupiti zanjo potrebni materijal v Italiji. Posojilo se bo obrestovalo z 2 proc. in bo garantirano s projektirano železniško progo.

= **Italijansko-ruski trgovski stiki.** Načelnik sovjetske trgovske delegacije v Rimu Gorčakov je objavil nekaj podatkov o italijansko-ruski trgovini, ki stalno napreduje. V minulem letu je Rusija uvozila v Italijo črez 200.000 ton žita, več tisoč ton nafte in petroleja, velike množine lesa, železne rude, svilenih kokonov in drugih surovin. Italija je pa prodala v Rusijo južno sadje, citronovo kislino, tkanine, svileno blago, sir, stroje in mlinska sita. Dober glas imajo v Rusiji italijanski avtomobili in kolesa, za katera se je ustanovilo v Moskvi osrednje skladišče. Prevoz oskrbujejo izključno le italijanske ladje, ker Rusiji še manjka trgovska mornarica.

= **Položaj v Besarabiji.** Dopisnik berlinskega lista »Rulj« poroča, da se je pravkar na lastne oči prepričal, da vlada v obmejnih krajih Besarabije mir. Posebnih vojaških priprav ni opaziti. Rumunska posadka ne šteje več kakor 50 tisoč mož, ki so razpoloženi od brega Dnjestra do 150 km proti zapadu. Tudi na ruskem bregu ni vidno kopičenje vojaštva; baje sta tam štaba samo dveh rudečih divizij. Nepričakovan napad Rusov na Rumunijo je skoro izključen, ker vodi iz Kijeva v Odeso samo ena železniška proga v oddaljenosti 20 do 60 km od meje in bi se zbiranje večjih mas ruske vojske ne dalo prikriti. Po noči se slišijo tu in tam streli, s katerimi vznemirjajo boljševiške čete besarabsko prebivalstvo. Rusko vojaštvo napravlja dober utis, samo da jim baje primanjkuje streliva in transportnih sredstev. Boljševiški agenti razširjajo po Besarabiji proklamacije, v katerih se obljublja, da bo rudeča vojska v najkrajšem času zasedla Besarabijo. — Z ozirom na veliko eksplozijo pri Bukarešti morda te obljube res niso prazna stvar.

= **Manjšinska debata v poljskem parlamentu.** Ekspozé poljskega zun. ministra Zamojškega je povzročil burno debato v parlamentarnem odboru za zunanje zadeve. Govori poslancev levice so bili skoz in skoz opozicni, le poslanec Stronski (nar. demokrat) je odobravaj ministrova izvajanja. Posebno oster je bil govor ukrajinskega poslanca Vasynčuka, ki je izjavil, da sedanje vladne stranke in celo nekatere levičarske niso zmožne voditi pomirljive politike proti narodnim manjšinam. Pokazal je na hrepenenja ukrajinskega ljudstva na Poljskem po neodvisnosti. Posl. Chominski (stranka Wyzwolenie) je dokazal, da je položaj narodnih manjšin na vzhodnem Poljskem v resnici slab. Govornik je zahteval odstop zun. ministra in pokazal na Češkoslovaško, kjer podpirajo min. Beneša ne samo Čehi, ampak celo narodne manjšine.

= **Francoski socijalisti proti vstopu v vlado.** Kongres francoske sekcije internacijonale se je izjavil s 1724 glasovi proti 666 proti vstopu v vlado.

Sokolstvo.

Sokolsko okrožje »Ljubljana I.« Okrožni zlet naraščaja v zvezi z zunanjo proslavo društvene 10 letnice v Mostah, se je moral vsled nepričakovanih tehničnih ovir preložiti od 1. na **22. junija**, kar prosimo, da vzamejo br. okoliška društva na znanje. — Zdravo!

Dvajsetletnica sokolskega društva v Brežicah, ki se vrši v nedeljo, dne 15. junija t. l., obeta postati vredna vrstnica prireditev našega društva v času, ko so smatrali naši narodni nasprotniki Brežice še za svojo postojanko, kjer ni bilo dovoljeno nastopati v sokolskem kroju. Pa ti časi so minuli in dvajsetletnica se bo slavila v sredini mesta, na mestnem trgu, ki se je v to svrho posebej na novo uredil. Spored prireditve prične s sprejemom gostov pri vlakih ob 9.30 in 10.26 dopoldne na kolodvoru od tod povorka na slavnostni prostor v mestu. Obed. Popoldne ob 13.30 predskušnje članstva in naraščaja, ob 16. uri javna telovadba, potem ljudska slavnost. Vse, ki ste bili kdaj v preteklosti priče sokolskih nastopov v Brežicah in veste, kai je tedaj sokolstvo za Brežice pomenilo, vabimo, da boste tudi ob dvajsetletnici dne 15. junija t. l. med nami. Priprave za slavnost so že v teku, tako da bo za preskrbo in zabavo skrbljeno. Prijave za obed je nasloviti na sokolsko društvo v Brežicah do 12. junija t. l.

Dopisi.

Tržič. Deška in dekliška meščanska šola zaključi radi razstave meščanskih šol v Beogradu in kongresa učiteljstva v Novem Sadu tekoče šolsko leto v torek dne 17. junija 1924. — Vpisovanje v I. in v vse druge razrede se vrši 28. junija in 1. septembra t. l. Ponavljalni izpiti bodo 29. in 30. avgusta. V I. razred se sprejmejo učenci, ki so z dobrim uspehom dovršili peto šolsko leto. Učenci iz okolice Tržiča in drugod bodo dobivali hrano lahko v na novo ustanovljeni šolarski kuhinji, ki je nastanjena v novem šolskem poslopju. Revnejši dobe hrano zastonj, zato priporočamo starišem, da pošljejo svoje otroke v Tržič, česar do sedaj mnogi ravno radi težav prehranjevanja niso mogli storiti. Šolsko leto zaključi slavnostna IX. šolarska akademija dne 14. in 15. junija t. l., na katero vljudno vabi ravnateljstvo.

Domžale. Odkritje spomenika kralja Aleksandra se vrši v nedeljo 8. junija ob 3. uri pop. v Domžalah pred Slokarjem. Po odkritju obhod po vasi. Po obhodu veselica Jugoslovanske Matice na Slokarjevem vrtu. Okoličani! Vsi v Domžale! Ljubljančanje imajo ugodno zvezo s kamničanom: ob 14.10 iz Ljubljane, ob 21.10 iz Domžal.

Ure, zlatnino, srebrnino

kupite po znižanih cenah pri

ED. ŠKOPEK

MESTNI TRG 8.

Popravila točno in solidno.

Šah.

(Urejuje M. Kragelj, podpredsednik »Lj. šah. kluba«).

Izvleček iz **predavanja dr. Emanuela Laskerja**, v Petrogradu, 18. februarja 1924.

Šahovska igra je dospela k nam iz Azije, ki se ji imamo sploh zahvaliti za mnoge globoke ideje. Legenda govori, da je igro izumil vzgojitelj nekega perzijskega princa: šahovska igra naj bi služila kot pripomoček pri pouku v bojni umetnosti. Iznajdba perzijskega modrijana pa je izdaleka v uspehu presegla pričakovanje. Res je, da more šahovska deščica predstavljati bojno polje ter so šahovske figure in kmetje v resnici podobne vojskinemu vodstvu in vojski sami, tako da se zdi po izumitelju zasledovani cilj dosežen. Vendar je ta cilj v šahovski igri dosežen le indirektno, ker je vojskovanje šahovskih figur le teatralično vojskovanje. Služi pa to glumsko vojskovanje lahko kot simbol drugih vrst bojevanja, tako n. pr. diplomatskih pogajanj, sodnega procesa ali boja, ki ga spremlja vsaktero organizatorično udejstvovanje. Življenje je polno boja: človek se bori s človekom, posameznik z okoliščinami; celo duševno življenje posameznika je brez boja nepredstavljivo. Grem dalje in rečem, da nas šahovska igra pripravlja v najglobljе vpoznavanje strategičnih principov, a strategija je vendar v življenju zelo pogosto najodličnejši faktor.

Naj podrobneje utemeljim to svoje stališče. V to svrho zasledujemo predvsem razvoj šahovske igre v zadnjem stoletju. S Philidorjem pričenja doba analize. Vsak dan te dobe oživotvarja neprestano nove varijante. Vsaka varijanta zase predstavlja nepobitno dejstvo. V tej postavi zmaga beli, oni črni in analiza potrdi domneve. Ako ga vprašamo po vzroku, se takoj prikaže slabost analize. Filozofa pa zanima predvsem ravno zakonska utemeljitev takih analiz, saj bi ravno on zamogel združiti konglomerat vsebine nepreglednih varijant pod enotnim principom.

V gori navedeni dobi, t. j. takrat, ko se je bila zbrala vrsta poedinih, druga od druge neodvisnih varijant, je bil ustvarjen svojevrsten slog, takozvani kombinacijski slog. V tej dobi je odigral Anderssen svojo »nesmrtno igro (proti Kieseritzy-ju) ter vednozeleno partijo (proti Dufresnu); ta doba nam je tudi podarila sijajne partije Morphyja. Simbol te dobe je — stvarjenje. Zdelo se je, da pričara stvaritelјski duh ideje šahovske igre iz ničle. Morphy je zmagal z belimi enako, kot s črnimi. Zakaj? Ker je imel sijajne ideje, ki so manjkale njegovim nasprotnikom. Morphy je bil ženij, polbog. Vsaj tako se je splošno mislilo. A prišla je nova doba, ko je spoznal nov mojster, da so dejstva in kombinacije odvisne od zakonov logike, zakonov svoje vrste, le malo podobnim prirodoslovnim in psihološkim zak., ki uravnavajo poročila za slabo in dobro. Ta mož je bil Viljem Steinitz. Seveda, Steinitz je to svojo misel izrazil še nepopolno; vendar se odraža njegovo delo ravno v navedeni smeri.

Danes imamo teorijo šahovske igre, ki si sme lastiti pravico ustvaritve novega stališča. To stališče ni le novo, temveč tudi izredno plodovito, za vse vrste boja vobče.

Po mojem mnenju ima šahovska igra zgodovinsko misijo; spojiti se mora prvič z navedeno novo plodovito bojno teorijo, a drugič seznaniti s to teorijo širše prebivalske sloje. Potem šahovska igra lahko mirno umre. A na dan njenega pogreba bomo čitali na njenem nagrobnem spomeniku sledeče besede:

»Šahovska igra nam je olajšala boj za obstanek.«

KINO ✱ IDEAL

Od nedelje 1. do vštevši srede 4. junija

Mož s tremi ženami

Senzacijska kriminalna drama v glavni vlogi **Mihael Varkony** in **Johannes Riemann.** Poleg tega še zanimiva veseloigra.

Esplanada slepih.

»Ljubljana leži v višini 290 m nad morsko gladino.« Tako začne z opisom Ljubljane leta 1905 izdani kažipot. Le-tam najdemo tudi zapisano, da je to mesto imelo tedaj 36.547 prebivalcev. Po veri so prevladovali rimokatoliki, po občevalnem jeziku Slovenci in po spolu ženske.

Tako je bilo leta 1905, to je skoro deset let pred svetovno vojno.

Med svetovno vojno se je pa prebivalstvo skoro potrojilo. To se da sijajno dokazati s številom krušnih izkaznic. Po odlični zaslugi raznih načelnikov krušnih komisij in njihovega sorodstva do desetega kolena smo tedaj rabili okrog 100.000 takih izkaznic. Zato se pač ni čuditi, da so Ljubljani namenjena živila romala tedaj n. pr. v nemški Gradec in druge kraje. Toda tudi svetovne vojne je bilo enkrat konec. Avtomatično in neizprosno so nastopile vojne posledice. Med temi posledicami je bila ena posebno usodepolna za našo belo Ljubljano. Neusmiljeno je začela moriti prebivalstvo našega lepega mesta. Kar čez noč ga je zredčila na pičlih 550.000 duš. Tako se je maščeval konec svetovne vojne nad belo Ljubljano. Toda ni nam odjedel samo 50.000 krščanskih duš! Konec nas je udaril tudi na gospodarskem polju kar najobčutnejše. Cvetoči izvoz moke, sladkorja in drugih dobrin, izvirajočih iz izkaznic, je tudi ponehal kar čez noč!

Za polovico duš oropana Ljubljana si je morala po vojni pomagati, kakor si je pač mogla in znala. Pred vsem si je pomagala z »Narodno vlado« in njenimi predsedniki. Potem je sledila »deželna vlada za Slovenijo« s svojimi namestniki. Za to je prišla na površje velika županija za ljubljansko oblast s svojimi velikimi župani. Predsedniki, namestniki in veliki župani so se kaj hitro menjavali. Čeprav smo svetovno vojno dobojevali še le koncem leta 1918, imamo danes v palači ob Bleiweisovi cesti že osmo novo moč. Če tudi upoštevamo, da je po dvakrat vladal celo isti dostojanstvenik, mislimo, da smo imeli za to kratko dobo dovolj izpremembe pri vladnih jaslih. Slovenci vendar nismo stomilijonski narod! Če bi ostalo, pri dosedanji metodi, zgodilo bi se lahko, da bo čez noč zmanjkalo slovenskih kandidatov za to odlično mesto. V kakšni zadregi bi bili tedaj! Ali naj bi šli k sosedom na posodo po kandidate?

Saj smo že tako v največji zadregi! Že sedaj imamo toliko predsednikov, namestnikov in velikih županov na razpoloženju, toda po večini na slabem razpoloženju. Toda kam ž njimi? Po našem skromnem mnenju bi bilo najumestneje, če ustanove in se strnejo v novo društvo ali iz davčnih ozirov vsaj v zadrugo. Vendar mislimo, da bi bilo boljše, če ustanove društvo. Z zadrugo je križ. So namreč hudobni jeziki, ki izgovarjajo to nedolžno besedo malo bolj čudno. Iz poštene zadruge napravljajo kaj radi nerodno zadrego. Zato naj ostanejo raje pri društvu.

Z ustanovitvijo društva bi prišli v okom živi potrebi v nas Slovencih. Saj je vendar zgodovinska resnica, da imamo ravno mi Slovenci vse premalo društev. To je ena stran te pereče zadeve. Druga je pa še veliko bolj važna. Kako lepo in ponosno ime bi si lahko nadelo to društvo. Ali si moremo misiti lepše, kakor n. pr.: »Osrednje društvo predsednikov, namestnikov, velikih županov in sorodnih strok na razpoloženju s sedežem v Ljubljani?«* Tako društvo bi silno povzdignilo ugled naše bele Ljubljane, posebno v inozemstvu. Zato tudi pričakujemo od vseh teh gospodov na slabem razpoloženju, da bodo sledili našemu migljaju in rodili tako društvo. Za lokal jim vzlic stanovanjski mizeriji ni treba imeti posebne brige. Saj je naša Ljubljana dovolj prostorna. Sicer se jim pa ni treba zapirati v zatohle zidove. V prosti državi živimo danes in zato lahko zborujejo in društvujejo lepo na prostem! Za to društvo bi bil najboljši prostor ravno kraj, imenovan »Eslanada« slepih«. Kje se nahaja ta kraj, sledi pojasnilo malo pozneje.

Prepričani pa smo, da bo največ Ljubljančanov takih, ki ne vedo, kje naj iščejo ta kraj. Temu se tudi ni čuditi. Ljubljančani so pač neke posebne vrste zemljani. Naša bela in meglena Ljubljana je bila že tako srečna, da je imela za občinske očete take rojene Ljubljančane, ki niso bili še nikdar na ljubljanskem gradu. Nadalje najdemo v tem mestu neštevilo ljudi, ki jih bomo zaman povpraševali po »Korarskem ringu«. Če hočemo od njih zvedeti, kje je slavna »Kravja dolina«, moramo se obrniti že do odličnega politika, ki se hkratu bavi temeljito z vprašanjem poklicnega gasilstva, najrajši v javnih lokalih. Da imamo v Ljubljani tudi »Ajdovo zrno«, se večini naših ljubljančanov niti ne sanja. Če bi vprašali pristno ljubljansko srajco, kod pridemo v »Blatno vas«, utegnila bi nam celo odgovoriti, da je cela Ljubljana samo ena dolga »Blatna vas!«

Tako hira in gineva v Ljubljani nebeška poezija. Zato je tudi naravno, da naši ljubljančani nič kaj visoko ne spoštujejo svojih pesnikovačev. Še le viteški francoski narod jih je moral podučiti, da imamo v svoji Ljubljani pesnika — viteza Otona Župančiča!

Toda vrnimo se k naslovu teh vrstic. Našim ljubeznivim bralkam in kritičnim bralcem pa bodimo na potu na »Espanado slepih« svoje odgovorne službe se zavedajoči vodniki, vestni tako, kakor bi nas namestilo ono odlično društvo, ki se odlikuje v zadnjih časih po tem, da ima najmanj vsaki teden svoj občni zbor.

Toda sedaj pa začnimo.

Za Bleiweisovo cesto ve danes pač že vsak otrok v Ljubljani. Marsikdo pa ne ve nadalje še celo, da se cepi ta cesta na svojem južnem koncu kar v tri rogovile. Te rogovile so Tržaška, podaljšana, toda ne še dokončana Bleiweisova in Rimska cesta. Če krenemo po poslednji, nas za nekdaj Smoletovo hišo iznenadi Ulica rimske legije. Če gremo nekaj korakov po tej ulici, zadenemo na prekinjeno Aškerčevo cesto. S te ceste moramo stopiti na Ivana Murnika ulico. Z navedbo teh ulic in cest smo nehote večini naših Ljubljančanov precej razširili obzorje in znanje. Vsako javno in drugo zahvalo v svoji skromnosti seveda hvaležno odklanjamo.

Stopajoči po Ivana Murnika ulici, moramo skoro skozi neko odprtino in že smo na »Esplanadi slepih«.

Toda, ako se hočemo prepričati o popolni utemeljenosti tega nazivanja, ne smemo tega usodnega koraka storiti ob pripekajočem solncu. Tedaj bi imeli pač najlepši razgled na ižanski Krim in na razpadajoče ostanke nekega zgodovinskega zidu ob »Esplanadi slepih«, nikakor pa ne sreče v izbiri časa. Če se hočemo utopiti v vse misterije te »Esplanade«, moramo tje ob luninem svitu. Najugodnejši dnevni čas je seveda tako okrog desete ure zvečer.

Ob tej uri je na višku naša »Esplanada slepih«. Komaj se prikažemo iz zgoraj omenjene odprtine, že srečamo prvi parček. Zatopljen v svoje misli, molči in se drži za roko. Komaj prestavimo petkrat svojo nogo, že vidimo pod seboj drug parček. Tudi ta se drži za roko in skrivnostno molči. To se ponavlja vsakih pet do največ deset korakov. Ko smo premerili kakih sto korakov, šlo je mimo nas najmanj kakih petnajst takih parčkov, molčečih in za roko se držečih!

Tedaj zrojijo po koncu vaši možgani. Brez vseh ovinkov vam povedo, da ste na kraju, kjer se ob tej uri shajajo in sprehajajo naši ljubljanski slepci obeh spolov in vseh ver, pravih in krivih. Od devete nekako do enajste večerne ure molče tam in se tesno drže za roko. Največji molk in najbolj krčevito držanje rok je pa točno ob deseti večerni uri. Če tega ne verjamete, pa se potrudite takoj jutri večer na »Esplanado slepih«.

— Tedaj se bodete prepričali na lastne oči, da smo zapisali samo golo in bridko resnico. Potem bodete tudi brez vsake učene razlage razumeli, zakaj se ta kraj imenuje sedaj »Esplanada slepih« in nič več — »Za rimskim zidom!«

Groga Štrbunk.

* Meni se zdi, da diši ta naslov malo po kopiji. Saj imamo vendar pred ozidjem Ljubljane že zadrugo z lepodonečim imenom: Produktivna zadruga ključavničarjev in sorodnih strok »Ježica«!

Trboveljski premog in drva

dobavlja

Družba Ilirija,

Ljubljana,

Kralja Petra trg 8. Telefon 220.

Plačilo tudi na obroke.

Dnevne vesti.

Ljubljana, dne 31. maja.

— *Opozarjamo na današnjo veliko pevsko prireditev v hotelu Tivoli povodom Slavčeve 40 letnice. Po končanem pevskem in godbenem koncertu se razvije prosta zabava, katero zaključi ples v dvorani. Med sporedom se bodo prodajale srečke za srečolov, s krasnimi dobitki, ter se nahaja med dobitki en vagon premoga. Začetek ob 4. popoldne.*

— **Odkritje Malgajevega spomenika v Guštanju.** Naše tozadevno poročilo je treba popraviti v tem zmislu, da je govoril v imenu CMD učitelj Škuj, za Belokranjce pa učitelj Zagažen Ivan iz Planine v Črnomlju.

— **Nova pošta.** Ministrstvo pošte in brzojava je izdalo odlok, da se otvori v Križih na Gorenjskem nova pošta in brzojav. Dalje je bila zopet otvorjena pomožna pošta Št. Ožbold ob Dravi in pomožna pošta v Družmirju pri Šoštanju.

— **Spomenik solunskim bojevnikom.** Ministrstvo ver je naročilo posebni komisiji, da pregleda grobove na solunski fronti. Komisija ima tudi nalog, da določi primeren prostor, kjer bi se postavil spomenik na solunski fronti padlim junakom.

— **Savez uradnikov finančne kontrole** sklicuje svojo redno letno skupščino za 15., 16. in 17. junija v Zemunu. Ministrstvo za železnice je dovolilo udeležencem saveza skupščine polovično vožnjo.

— **Anketa »Internacijonalne delavske pomoči«.** 31. maja zvečer se je vršila v mestni posvetovalnici na ljubljanskem magistratu anketa »Internacijonalne delavske pomoči«, katere namen je bil, da pojasni njeno delo drugod in pri nas. I. D. P. je humanitarna organizacija, ki ima za namen stati ob strani vsem ljudstvom, prizadetim od elementarnih ali gospodarskih katastrof. Njene velike akcije so: Pomoč gladujočim v Rusiji 1921/22; pomoč prizadetim od potresa na Japonskem; in sedanja velika pomožna akcija za stradajoče nemško delovno ljudstvo. Organizacija je povsem nadstrankarska, sloni na principu socijalno-etične solidarnosti in vzajemne pomoči vseh narodov. — Rezultat ankete je, da se je po živahni tebati o teoretičnih in praktičnih vprašanjih ustanovil širši nadstrankarski odbor, ki si je postavil kot prvo nalogo, da popularizira I. D. P. v Sloveniji tako, kot je ona popularizirana v Rusiji, Nemčiji, Češkoslovaški, Angliji in Ameriki.

— **Združenje jug. inženerjev in arhitektov, sekcija Ljubljana,** je imelo dne 31. maja v prostorih mestne posvetovalnice svoj redni občni zbor, na katerem se je izvolil nekompromisno nacijonalistični odbor. S tem je dana sigurnost, da bo prestala tukajšnja sekcija biti neaktivna v vprašanju nastavljanja tujih takoimenovanih strokovnjakov v tukajšnjih industrijskih podjetjih, pač pa bo uporabila vsa sredstva, da se domačemu življu preskrbi dostojni obstoj. Kot je bilo na občnem zboru konstatirano, je v ljubljanskem okrožju izmed 87 inženirjev privatnih podjetij 65 tujih državljanov. K temu vprašanju se še povrnemo.

— **Predavanja o gozdarstvu.** Na iniciativo združenja gozdarskih dijakov je ministrstvo za šume in rude izdalo odlok, glasom katerega se naroča organom gozdnih uprav, da prirejajo poljudna predavanja o gojenju in čuvanju gozdov.

— **Telegrafske in telefonske takse.** Ministrstvo za pošto in brzojav je odredilo, da se pri plačevanju brzojavnih in telefonskih taks 1. junija računa frank v 15 kratnem iznosu dinarske veljave.

— **Iz železniške službe.** Za šefa prometnega oddelka zagrebške direkcije državnih železnic je imenovan Ernest Vargazon, bivši nadzornik Južne železnice in šef prometne ekspoziture Zagreb—Sava. Za šefa personalnega oddelka je pa imenovan Sima Dogmanović. — Iz Beograda poročajo, da bodo železniški uradniki in namestniki prevedeni najkasneje do 31. maja.

— **Iz računske službe.** Upokojeni so: Računski nadsvetnik Karl Švajger, računska svetnika Henrik Černi in Herman Salamon, računska revidenta Ivan Langerholz in Janko Šnkije, vsi v Ljubljani.

— **Telefonska centrala z javno govorilnico** za krajevni in medkrajevni promet posluje odslej zanaprej na pošti Podčetrtek.

— **Poslovanje z valutami.** Bančnemu uradniku Josipu Bezjanku v Mariboru je dovoljeno poslovanje z valutami v smislu pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami.

— **Borzne usance v trgovini z lesom.** Včeraj se je vršila v trgovski in obrtni zbornici v Ljubljani anketa vseh interesentov lesne trgovine in industrije v Ljubljani, da ugotovi borzne usance za trgovanje z lesom na ljubljanski borzi. Anketa je bila dobro obiskana in je po daljših stvarnih razmotrivanjih izvolila ožji odbor, ki naj še naprej razpravlja o usancah lesne trgovine in določila v to svrho poleg zastopnikov ljubljanske borze, Zveze industrijcev, Zveze trgovskih gremijev, Zveze obrtnih zadrug, Trgovske in obrtne zbornice, Šumske direkcije in Šumarskega udruženja še te-le gg: Ernesta Hinga, Josipa Lenarčiča, dr. Rekarja, gozdarskega svet. Göderterja, Vinka Hainriharja, Joška Kobila, A. Križniča, V. Glaserja, Franjo Žagarja, F. Staroveškega, Josipa Javornika, Ivana Župana, E. Lovšina, Hinka Vriška in dva zastopnika iz Slavonije. Ožji odbor bo o usancah sklepal končnoveljavno dne 11. jun. ob 14. uri v prostorih Trgovske zbornice v Ljubljani.

— **V imenik zdravniške zbornice** sta nanovo vpisana dr. Milan Papež, višji okr. zdravnik v Logatcu, in dr. Aleksander Rigo, zasebni zdravnik v Ljubljani.

— **Kmetijski poduk v vojski.** Ministrstvo vojske in mornarice je sprejelo načrt ministrstva za kmetijstvo in vode, da bo odslej uveden v vojsko stalen strokovni poduk o kmetijstvu.

— **Zvišani prejemki javnih nameščencev.** Savez državnih nameščencev v Beogradu je predložil finačnemu ministru obširno spomenico, s katero utemeljuje pravice javnih nameščencev do izplačila povišanih prejemkov od 1. oktobra 1923 dalje.

— **Razpis učiteljskih mest.** Dodatno razpisuje prosvetni oddelek za Slovenijo v Ljubljani še učno mesto učiteljice-upraviteljice v Hrastniku in mesto učiteljice v Mostah.

— **Za gerente so imenovani:** Mihael Horvat v Gornji Lendavi, Jožef Kalamer v Čepincih, Štefan Horvat v Borejcih in Karol Noršič v Radmožancih.

— **Še o umoru pri Skaručni.** Kakor smo že poročali, je odšla od deželnega sodišča v Pirniče posebna komisija, da ugotovi na licu mesta podrobnosti zločina. Komisija je zaslišala na domu osumljenca Kristana več prič. Zaslišavanje je trajalo skoro cel dan. V zvezi z umorom je bila aretirana nekaj dni pred prihodom komisije Kristanova gospodinja Marija Česen. Sumljiva je, da je prikrivala umorjenkino uro, ki so jo našli orožniki pri Kristanu. Zato je bila po orožnikih pripeljana iz preiskovalnega zapora v Zg. Pirniče, kjer je bila zaslišana. Na zahtevo komisije je bilo izkopano truplo Zevnikove. Šentviški zdravnik dr. Cirman je odrezal glavo od telesa, katera je bila poslana v ljubljansko bolnico. Telesa so se že lotili črvi. Sodišče potrebuje Jobanjo umorjenke, da ugotovi, če je bila pokojna ustreljena iz samokresa, ki je bil najden pri Kristanu. — Kakor čujemo, pride Kristan še pred letošnjo poroto, ki se prične 2. junija.

— **Velesejmske zaklopne znamke za pisma.** Da pridobimo letos čim več kupcev za naš velesejm, se razvije obsežna reklama in propaganda. — Del te so tudi lično izdelane zaklopne znamke za pisma v 9 jezikih. — Velesejmski urad jih pošlje na zahtevo vsakemu podjetju radevolje brezplačno. Poslužujte se jih, industrijalci, trgovci in obrtniki.

Ljubljana.

— **Sprejem v državni zavod za gluhoneme v Ljubljani.** Prošnje za pripust k pouku in za sprejem notranjih gojencev v zavod se vlagajo do 20. julija pri ravnateljstvu državnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani. Pogoji za sprejem so razvidni iz zadnje številke »Uradnega lista«.

— **Dovoljeno posojilo mestni občini.** Veliki župan ljubljanske oblasti je dovolil mestni občini v Ljubljani posojilo v znesku 1,300.000 Din za zgradbo mestnega pogrebnega zavoda.

— **Ruska Matica.** Odbor novoustanovljene Ruske Matice v Ljubljani se je konstituiral tako-le: predsednik A. Bilimović, podpredsednik A. Ruč, blagajnik N. Pobrecki in tajnik N. Sezerski. Poleg tega je bilo izvoljenih 11 odbornikov, 5 članov nadzorstvenega sveta in 3 člani razsodišča. Ruska Matica šteje 16 dosmrtnih in 68 rednih članov, skupaj 84 članov.

— **Občinske doklade v Ljubljani.** Veliki župan ljubljanske oblasti je dovolil ljubljanski mestni občini, da pobira nastopne občinske doklade: 35 odstotkov na hišno najmarino, 50 odstotkov na zemljarino, 85 odstotkov na rentnino in krošnjarstvo, 100 odstotkov na občo pridobnino 3. in 4. razreda in 135 odstotkov na občo pridobnino 1. in 2. razreda in na posebno pridobnino.

— **Mestni magistrat in gostilniške takse.** Pravkar je »pobral« mestni magistrat od nekaterih zavezanih ljubljanskih gostilničarjev takso izza t. p. 61. srbskega taksnega zakona po 3000 dinarjev. Tem povodom se je raznesla vest med prizadetimi krogi, da je mestni magistrat napravil to na lastno roko ter da ostane denar mestni občini. To vse ne odgovarja dejstvu. Mestni magistrat je takso pobral na podlagi posebnega dogovora mestnega župana z gospodom finančnim delegatom iz posebnih, ziasti upravnotehniških razlogov, dasi bi bila po zakonu to stvar finančne kontrole. Zgodilo se je le, kar zahteva zakon, ne glede da mestni magistrat ni bil v stanu ne zmanjšati in ne odpustiti takse. Da pa mestna občina ni dobila od teh taks ne vinarja, je razvidno že iz tega, da so vendar stranke prinesle koleke, ki jih je mestni magistrat na listinah obliteriral. Toliko v pojasnilo.

— **Javno predavanje** priredi v nedeljo dne 1. junija ob 10. uri v zborični dvorani univerze društvo slušateljev filozofske fakultete. Predava Marij Kogoj o »vzajemnosti evropskih kultur«. — DSFF.

— **Akad. agrarni klub »Njiva«** ima v sredo 4. junija ob 8. uri zvečer v restavraciji pri Lloydu širši sestanek. Ker so na dnevnem redu zelo važne zadeve, je udeležba za vse člane strogo obvezna.

— **Šentjakobska knjižnica v Ljubljani** Stari trg 11 posluje od 1. junija do 31. avgusta od 5. do 8. uri popoldne in izposoja najboljše slovenske, srbohrvatske, češke, ruske, nemške, italijanske, francoske in angleške knjige.

— **Ukradena košara.** Anton Šapin, delavec iz Lesec, je zaspal v vestibilu glavnega kolodvora. Med tem pa mu je bila ukradena košara, v kateri je bila obleka. Pozneje so našli prazno košaro v Pražakovi ulici.

— **Domača veselica** se vrši danes v nedeljo 1. junija v gostilni pod Klančkom (Zgonc) Pot v Rožno dolino ob 4. uri popoldne. Goste bo zabavaj kitajski natakar. Postrežba točna in solidna. Vstop prost. — Se priporoča Marija Zgonc.

— **Policijske prijave.** V zadnjih 24 urah so prispele na policijo sledeče prijave: 4 tatvine, 3 kaljenja nočnega miru, 2 prijanosti, 5 prestopkov pasjega kontumaca, 1 prekršaj obrtnega reda, 2 nedostojno vedenje, 1 prestopek zglaš. predpisov. —

— **Izpostavljen otrok.** Dne 23. marca smo poročali, da je našel delavec Leopold Hafner na Poljski cesti številka 1 pred vezo novorojenčka moškega spola. Dete je bilo oddano v Dečji dom, medtem pa so obširne policijske poizvedbe dognale, da je mati najdenčkova služkinja Marija Guzelj, 26 let stara doma iz Stare Loke. Povila je v tuk. bolnici otroka, nakar ga je iz neznanih vzrokov pustila na mestu, kjer je bil najden.

— **Tatvine na stavbi Kozelj v Linhartovi ulici** so bile zadnji čas na dnevnem redu. Tako je neznani zlikovec ukradel neko medeno pipo, vredno 35 D, a zidarju Francu Polž je bil odnešen klobuk, vreden 125 Din.

Maribor.

Sokolska slavnost. 10letnico razvitja društvenega praporja je prostavil mariborski Sokol na zelo slovesen način. V soboto ob 9. zvečer je bila prirejena bakljada po mestu, v nedeljo pa se je vršila veselica v Narodnem domu.

Nočno lekarniško službo ima prihodnji teden lekarna »Pri Mariji Pomagaj« na Aleksandrovi cesti.

Tatinski bolnik. Ivan T. je bil nekaj časa v tukajšnji bolnici kot bolnik. Zaradi dolgega časa mu je prišlo na misel, da se ozre po postranskem zaslužku. Začel si je »izposojevati« denar od bolnikov, nato pa jo je mislil odkuriti. Opazili so pa njegovo namero in ga odposlali v zapore

Izgnanka. V petek je aretirala policija že večkrat iz Maribora izgnano Ano Mejavšek, ki se je zopet povrnila semkaj in se skušala udejstvovati kot nočni metuljček. Razen tega je pa še kradla.

Na svinjski sejem 30. t. m. je bilo prignanih 327 ščetinarjev.

Hudožestveniki. Kjerkoli so Hudožestveniki gostovali, jim je bila s prireditvijo kakega komerza ali s podobnim izkazana pozornost, ki jo zaslužijo po svojih odličnih umetniških vrlinah. V Mariboru pa te gostoljubnosti niso poznali, ampak so se zadovoljili s samim navdušenjem. V Grajski kleti, kjer so se zbrali Hudožestveniki na večerjo, so morali pobiralcu nočnega gostilniškega davka odriniti svoj obulus za pozno uro. To je bila milo rečeno brezokustnost, ki bi se bila dala preprečiti. Mariborski župan g. Grčar je sedel v njih družbi.

Repertoar. V nedeljo 1. junija: »Čardaška knjeginja«, red B.

Celje.

— **Mestno gledališče.** Mladinska predstava »Snegulčica«, katera bi se imela igrati včeraj popoldne v mestnem gledališču, je vsled odredbe sanitetne oblasti zopet preložena na poznejši čas.

— **Predavanje na Ljudskem vseučilišču.** Kakor že javljeno, se vrši jutri zvečer ob 20. uri v risalnici meščanske šole predavanje »o zrakoplovstvu«. Po predavanju se vrši važna odborova seja.

— **Obrtniški shod** se vrši v četrtek 5. junija v Narodnem domu. Sklicuje ga Občeslovensko obrtno društvo v Celju in bo na njem predaval društveni predsednik g. I. Rebek o svojih utisih povodom privrednega kongresa v Skoplju in o svojem potovanju po Macedoniji.

— **Nočno lekarniško službo** opravlja ta teden lekarna »Pri Marij Pomagaj« na Glavnem trgu.

— **Cvetlični dan** priredi Olepševalno društvo v Celju o Binkoštih. Donesek je namenjen za društvene namene.

— **Olepševalno in tujsko-prometno društvo v Celju** ima svoj redni občni zbor 12. junija ob 8. uri zvečer v Nar. domu.

— **Junak iz Like** svetovnoznani atlet, je prišel v Celje in priredi danes v nedeljo ob pol 9. uri zvečer predstavo v veliki dvorani Narodnega doma.

Ptuj.

— **Občinski svet.** Na zadnji seji ptujskega občinskega sveta se je razpravljalo med drugim tudi o električni razsvetljavi v mestu. Že od prevrata sem se vrše pogajanja za napeljavo falske elektrike v Ptuj. Leta 1919 je bil izvoljen poseben odbor, ki se je pogajal s falsko elektrarno o napeljavi toka do Ptuja in naprej do Čakovca in Varaždina. Radi neodločnosti občinskih in okrajnih zastopov je pa projekt žalibog ostal neuresničen. Pred kratkim je falska elektrarna ponovno stavila ptujski občini svojo ponudbo. Po daljših pogajanjih je bilo končno dogovorjeno, da postavi falska elektrarna na lastne stroške daljnovod iz Maribora do Ptuja, dočim prevzame ptujska občina dolžnost izpeljati električno omrežje v mestu in okolici. Na seji dne 28. maja je občinski svet odobril pogodbo s falsko elektrarno. — Na isti seji občinskega sveta je bilo rešeno tudi vprašanje glede dravskega mostu. Leseni most čez Dravo nujno potrebuje temeljitih popravil. Mesto samo ne more popravi izvršiti, predvsem iz finančnih ozirov. Sedaj je pa izjavil ptujski okrajni zastop, da prevzame dravski most popolnoma v svojo oskrbo in sicer že s 1. junijem. Prepustitev dravskega mostu v oskrbo okrajnega zastopa je bila soglasno sprejeta.

— **Dramatično društvo v Ptuju** priredi dne 1. junija zaključno predstavo: »Pogumni Tonček«. Predstava se ponovi 2. junija ob 15. uri za mladino.

— **Danes bo v Ptuju cvetlični dan v korist Rdečega Križa.**

Iz raznih krajev.

— **Strašen umor.** Pred osmimi dnevi je bil izvršen v selu Dobrotin na bolgarski meji strahovit zločin. Precej oddaljeno od vasi stanuje v revni kolibi vdova Zojica Marković z dvema hčerkama Jelko in Leposlavo. Dokler je bila Zojica Marković še mlada je živela najrazuzdanejše življenje. Menjavala je ljubimca za ljubimcem. Ko je pa prišla nad njo starost, so nadaljevale njeno raznuzdano življenje medtem dorasli hčerki Jelka in Leposlava. Obe sta imeli nešteto ljubimcev. Pravijo, da jih je bilo 300 samo iz okolice Dobrotina. Predzadnji ljubimec mlajše hčerke je bil Jordan Bojadžić, pravi tip pustolovca in zločinca. Bojadžić je preživljal po cele noči v Leposlavini družbi in to v pričo njene matere in starejše sestre, ki je imela prav tako ljubimce. Vendar Bojadžiću ni bilo samo do ljubezni. Iskal je zvez z Leposlavo predvsem zato, ker je čul, da sta s prodajo ljubezni Jelka in Leposlava zaslužili velike svote, katere ju je hotel oropati. Ko je Leposlava zaslutila nečedne Bojadžićeve namere, ga je spodila iz hiše. Leposlava si je omislila novega ljubimca v osebi Aleksandra Velšića, detektiva iz Lasotincev. Ker je bil Bojadžić spoden iz hiše, se je odločil za osveto. V to svrho se je dogovoril s Petrom Gjekićem, odpuščenim detektivom iz Beograda. Pred osmimi dnevi sta izvršila svoj strašni načrt. Oborožena z bombami, revolverji in noži sta prišla pozno ponoči v hišo Leposlave. Nasilno sta odprla vrata in zalotila Leposlavo in detektiva Velčića v postelji. Z noži sta zaklala ljubeči se par. Leposlava je bila ranjena z nožem na 50 mestih. Golo Leposlavo sta odnesla pred hišo in sta truplo za noge obesila na hrast. Starejša sestra Jelka je neopaženo zbežala iz hiše in poklicala seljake na pomoč. S puškami in sekirami oboroženi seljaki so pričeli zasledovati ubijalca. Kmalu so seljaki dohiteli ubijalca. Bojadžić in Gječić sta pa med seljake vrgla bombe. Od bomb je bil na mestu ubit en seljak, dočim pa sta bila dva težko ranjena. Seljaki so nato opustili zasledovanje in so zbežali nazaj v svoje domove. Bojadžić in Gjekić sta skoraj gotovo zbežala čez bolgarsko mejo in je malo upanja, da bi prišla v roke pravici.

— **Poskušen samoumor varane žene.** V policijskih zaporih v Zagrebu si je Fanica Tikač, rojena leta 1900 v Celju v petek s steklom prerezala žilo na levi roki. O vzrokih poskušenega samoumora poročajo zagrebški listi to-le: Fanica Tikač se je leta 1920 poročila s Karlom Tikačem železniškim uslužbencem. Kmalu sta se pa poročenca razšla. Nato je Fanica Tikač odpotovala v Zagreb, kjer je bila uslužbena v neki zagrebški restavraciji. Tu se je spoznala s stražnikom Štefanom Blaškovićem, s katerim je navezala nato najintimnejše življenje. Svojega ljubimca je Fanica Tikač podpirala tudi z denarjem. Večkrat je pa prišlo med njima do nesoglasja, dokler jo ni Blašković ovadil radi nekega prestopka policiji, ki jo je izgnala iz Zagreba. V četrtek je prišla Fanica Tikač iz Celja v Zagreb, da reši v zastavljalnici vložene predmete. Pri tej priliki se je pa hotela na vsak način sestati s svojim bivšim ljubimcem. Pisala mu je to-le pismo: »Sestani se z menoj! Tako sem razdvojena in uničena, da sem zmožna vsega napraviti. Vsega si Ti kriv. Če pridem še enkrat na policijo, potem — joj tebi. Če ne boš prišel k meni, bom onesrečila Tebe in sebe. Ako hočeš priti, odgovori mi jutri popoldne. Dobro pomisli, predno me daš zopet v roke policiji. — Piši mi, kje naj te počakam.« — Ko je stražnik Blašković videl Fanico Tikač na cesti, jo je dal takoj aretirati, akoravno zgornjega pisma še ni dobil v roke. Fanica Tikač je bila odvedena v zapor, kjer je našla kos ubitega zrcala in si z njim prerezala žilo na levi roki. Pri njej so našli fotografijo, na kateri je slikana skupno z Blaškovićem. Sedaj preiskuje celo zadevo zagrebška policija.

— **Samomor v plamenih.** Cvijeta Tomić, žena pivovarja v Sarajevu, je že poldrugo leto bolovala vsled raka na maternici. Navzlic zdravniški pomoči je bilo njeno zdravstveno stanje vsak dan slabše. S svojim možem je živela v najlepšem soglasju. Da olajša mož svoji ženi gospodinjsko delo, je poklical k sebi v pomoč svojo mater. Vsled vednega slabšanja bolezni je Cveta Tomić sklenila, da si konča življenje. Nekega večera je prosila moževo mater, da ji izroči vžigalice in cigarete. Namesto, da bi pa prižgala cigareto, zagrabi petrolejko in izlije po obleki petrolej. Nato užge s petrolejem polito obleko, da je bila naenkrat vsa v plamenih. Prestrašena mati leti k sosedom po pomoč. Vendar ko so pa prišli ljudje, je bila nesrečnica že v zadnjih zdihljajih in je kmalu nato izdihnila.

Izpred sodišča.

ŽRTEV BREZPOSELNOSTI.

Fr. Fr., zobotehnik, se je lansko jesen enostavno brez vsakih formalitet etabliral v Gosposki ulici kot zobozdravnik. Dasi ni imel niti za izvrševanje samostojne zobotehniške obrti potrebne koncesije je parkrat tudi zobe plombiral, kar je dovoljeno pri nas samo osebam, ki so dovršile medicinski študij. Zato je umevno, da se mu ni prav vsaka plomba posrečila in da je stvar prišla po parmesečni praksi policiji na ušesa, ki je napravila ovadbo.

Obdolženec odkrito prizna vse. Zagovarja pa se s tem, da je bil v kritičnem času brez službe, da je delal zato, da je mogel živeti, sednjič, da mu tudi tozadevni predpisi niso bili natančno znani.

Sledi dokazovanje. Sodišče zasliši kot pričo dvanajstletno učenko A. R., ki izpove, da ji je obdolženec lansko leto v jeseni napravil plombo. Spomladi jo je začel zob zopet boleti. Šla je k dr. Schweigerju in ta je konstatiral, da je bila plomba slabo narejena. Naredil ji je drugo in potem je bilo zopet vse v redu. — Odškodnine ne zahteva.

Rezultat. Sodnik razglasi sodbo ter jo obdolžencu »po domače« raztolmači: »Obsojeni ste po § 243, k. z. na tristo dinarjev globe, v slučaju neizterljivosti boste pa šest dni zaprti, ker ste zobe plombirali; to je kar nas briga. Da pa ste brez koncesije vršili obrt, to briga politično oblast, ki vas bo zato še posebej kaznovala.

OTROKA V VOZIČKU PUSTILA BREZ NADZORSTVA NA CESTI.

Ana Pleško, služkinja, je ono dekle, ki je pustilo enajstmesečnega otroka brez nadzorstva pred frančiškansko cerkvijo, kar je imelo za posledico, da jo je hotel stražnik »legitimirati«, oziroma, da jo je gnal na policijo. Dva moška sta se ob tej priliki zavzela zanjo, kar je imelo zopet to posledico, da sta bila obsojena radi prevelike dobrosrčnosti po § 104. s. k. z. Pa to je že znano. Danes izvemo podrobnosti glede služkinje same, ki jo preganja drž. pravdništvo zaradi prestopkov po §§ 230 in 439 kaz. zak.

Očita se ji namreč, da je povedala stražniku napačno ime in napačen naslov in da je bila »podana« nevarnost, da se otrok telesno poškoduje.

Obdolženka prizna, da je pustila otroka v vozičku pred cerkvijo, samo zagovarja se, da se je odstranila le za hip. Ni šla namreč molit, ampak samo na desko pogledat, kdaj se berejo svete maše. Med tem časom je voziček z otrokom zdrčal slučajno po trotoarju na cesto. Prizna tudi, da je stražniku, ki je pri tej priliki interveniral in jo vprašal za osebne podatke, navedla napačno ime »Ivanka Trček« in napačen naslov »Dunajska cesta 15«.

Nato sledi dokazovanje. Izkaže se, da je bila nevarnost »podana«, da se voziček prevrne. V zadnjem trenutku ga je ustavila dvanajstletna deklica. Obdolženka se je vrnila iz cerkve šele po preteku najmanj treh minut. Stražnik opisuje, kako ga je hotela služkinja »nafarbat« glede imena in naslova in kako je romal ž njo od enega konca mesta do drugega in naposled na policijo, kjer je povedala pravo ime in pravi naslov šele potem, ko so jo hoteli odgnati v zapor in so ji povedali, da gre sedaj stražnik po ključ, za otroka pa da bodo že poskrbeli. — Obdolženka se zagovarja s trditvijo, da v tem ni videla nič slabega, kajti tudi mlekarice imajo navado, da povedo stražniku napačno ime, ako jih »prime« radi kake stvari.

Sodba: Obdolženka je kriva obeh deliktov in se obsodi na sto dinarjev globe, v slučaju neizterljivosti pa na 48 ur zapora. — Sodnik pristavi: »Pa ne mislite, da vas bom prihodnjič tudi tako milo kaznoval. Prihodnjič vam bom naložil en mesec zapora.

Kar Vi hočete

to je Elzafluid. To pravo domače sredstvo, katero preženo Vaše bolečine. Poizkusna pošiljka Din 28·—. Lekarnar Eug. Feller, Stubica, Donja Elzatrg 357, Hrvatska.

Vedno zadnje novosti
SAMO
Gričar & Mejač.
Šelenburgova ulica 3

Čaruga pred sodiščem.

Osijek, 31. maja. (Z) Danes se je nadaljevalo zaslišavanje prič o roparskem napadu na škodo tvrdke Slaveks. Zaslišan je bil Juraj Čobak, orožniški narednik. Spremljal je pri tej priliki blagajno. Izjavil je, da so vsi streli prišli z mosta, kjer je stal Čaruga. On je mnenja, da je še-le drugi strel ubil šoferja Szekelyja. Pri konfrontaciji ne pozna nobenega obdolženca. Druga priča Mihajlo Trnanič opisuje, kako je bil izvršen umor Čarugovega pajdaša Matota. Nekega večera sta prišla k njemu dva orožnika in ga pozvala, naj gre gledat orožnika, ki leži ranjen. On je vzel svetiljko in je šel v hišo, kjer je ležal Matot. Čul je, kako so ga pozivali, da gre v bolnico, ali Matot ni hotel. Na to je slišal dva strela in Matot je bil mrtev. Nato so priči zapovedali, da vzame voz in da pelje mrtveca. Sodnik Orešković vpraša: »Zakaj so ravno k vam prišli po svetiljko?« Priča: Ne vem«. Orešković: »Zakaj ste sedaj dali Bojaniću 10 dinarjev?« Priča ne odgovori. Orešković: »Vi ste stric njegove žene«. Bojanić potrdi, da je dobil 10 dinarjev za znamke in pisma. Priča Pavlević izjavlja, da je Trnanič dovedel v njegovo hišo Matota, a ne ve, zakaj ga je privedel k njemu. Izjave, ki jih daje priča sedaj, se ne skladajo z njegovimi izpovedbami med preiskavo. Državni pravdnik stavi predlog, da se proti priči uvede preiskava, ker bo vložil proti njej obtožnico zaradi krivega pričevanja. Sodišče se umakne na posvetovanje. Nastane odmor. Po odmoru naznani predsednik, da je sodišče sprejelo predlog državnega pravdnika. Stražnik odpelje Pavlevića v zapor. Priča Pondy, uradnik, ve, da je njegov oče prejel dve pismi. V prvem pismu se je zahtevalo od njega za 10 minut 5.000 dinarjev. Čaruga se ne spominja, da je pisal to pismo. Po drugem pismu je sledil napad. Čaruga trdi, da tega pisma ni pisal, in da tudi ni sodeloval pri napadu.

Sport.

INFORMATIVNI LAHKOATLETSKI MEETING S. K. PRIMORJE — S. K. JADRAN.

Po nalogu ljubljanskega lahkoatletskega podsaveza sta priredila kluba Primorje in Jadran meeting, katerega sta se udeležila tudi Ilirija in Lask. Dosegli so se sledeči rezultati:

Tek 100 m: 1. Valtrič (P) izenači jugoslovanski rekord 11 sek. ter bije Perperja (za širino prs), 2. Perpar (P.), 3. Koch (P.) 3 m naskoka. Ostalim tekmovalcem sta dala naša rekorderja od 4—10 m naskoka.

Tek 800 m: 1. Perše (J) 2:18.3, 2. Kristan (J), 3. Kovačević (P).

Disk: 1. Sever (J) 29.80 m, 2. Bašin A. (P) 28.66, 3. Modic (P) 28.25.

Štafeta 4 × 100 m: 1. Primorje (Modic—Koch—Valtrič—Perpar) 47.2 sek. 2. Lask (Umek—Weibl—Ljubič—Kandare) 48.2 sek.

Skok v višino 2 mesta: 1. Štrekelj (J) 148 cm, 2. Beneš (I) 142 cm.

Tek 1500 m: 1. Perše (J) 4:47, 2. Kristan (J).

Kopje: 1. Orehek (I) 39.27 m, 2. Cimperman (P) 33.27, 3. Gruntar (L) 32.47 m.

Skok s palico: 1. Štrukelj (J) 253 cm, 2. Beneš (I) 233 cm.

Pešhoja 10.000 m: Škrajnar (P) 1:3.35.

Danes popoldne ob 4. uri se meeting nadaljuje in se vrše tekmovanja v sledečih disciplinah: tek 200 m, 500 m, skok v dalj., met krogle, troskok in tek 400 m.

Zanimivo poročilo prinaša »Grazer Tagespost« iz pariške Olimpijade. Po njenih informacijah je Madžarska podlegla Uruguayu in ne kakor je že obče znano Egiptu. V svojem polkolonskem poročilu, res prav zanimivo poroča o namišljeni tekmi Madžarska : Urugnay.

Ilirija : Sportverein, Beljak. — Danes ob 17.30 se vrši na sportnem prostoru Ilirije nogom. tekma med Ilirijo in koroškim prvakom Sportvereinom iz Beljaka. SV. se nahaja letos v jako dobri formi. Doseget je več dobrih rezultatov proti dunajskim in graškim moštvom ter ima izglede, da si vnovič pribori prvenstvo koroškega nogom. saveza. Zadnje srečanje med Ilirijo in Beljačani jeseni 1923 je končalo z 2 : 1 v prid SV. Današnja sestava moštva SK Ilirije se glasi: Miklavčič — Pogačar, Beltram — Lado, Zupančič II., Hus — Zupančič I., Bregar, Učak, Oman, Vidmajer. — Kot predigra se vrši ob 16. uri prijat. tekma med rezervo Ilirije in agilnim SK »Trbovlje«. — Predprodaja vstopnic v trg. J. Gorec. Znižane vstopnice za redne člane, dijake in vojake se izdaja samo v predprodaji, vstopnice za nedoletne do 14 let po Din 3.— samo pri blagajni na prostoru.

Iz strankarskega življenja.

Mestni odbor NRS in bivše **načelstvo NNS** v Ljubljani sklicujeta zaupni sestanek svojih pristašev **Dvorskega okraja v gostilni** pri Mraku za torek dne 3. junija t. l. ob 8. uri zvečer. Na sestanku poročata g. dr. Vladimir Ravnihar in bivši minister g. dr. Niko Županič.

Današnje prireditve:

v Ljubljani:

Drama: »Pagiavka«. Začetek ob 8. uri zvečer.

Opera: »Manon Lescaut«. Ljudska predstava ob znižanih cenah. Izv. Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Kino Ideal: »Mož s tremi ženami.« — Predstave: pol 11., 3., pol 5., 6., pol 8., in 9. uri.

Kino Tivoli: »Blaznost.« Drama v petih dejanjih. — V glavni vlogi Konrad Veidt. — Predstave: pol 11., 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri.

Kino Ljubljanski dvor: »Dama brez srca.« Drama med oblaki in ledeniki. V glavni vlogi Mady Cristians, velika filmska umetnica. Predstave: pol 11. 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri.

Narodno gledališče: »Čardaška knjeginja.« Red B.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: lekarna Sušnik na Marijinem trgu in Kuralt na Gosposvetski cesti.

Lastnik:
Konzorcij »Narodnega Dnevnika«.
Glavni in odgovorni urednik:
Železnikar Aleksander.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani

Gospodarstvo.

Naš izvoz v prvem četrtletju 1924.

Pred nekaj dnevi je bila objavljena službena statistika našega izvoza v prvem četrtletju letošnjega leta. Po tej statistiki je znašal naš izvoz v prvem četrtletju letošnjega leta skupno 693,343.363 ton v skupni vrednosti 1.763,909.525 dinarjev, t. j. za 177.786 ton v vrednosti 548,834.384 dinarjev več, kakor v istem času leta 1923.

Glavna postavka našega izvoza v prvem četrtletju je bila stavbni les, kakor je še razvidno iz poročil, ki smo jih priobčevali o izvozu v vsakem mesecu posebej. Izvoz stavbnega lesa je dosegel 208,606.977 kg v vrednosti 369,896.426 dinarjev. Na drugem mestu je goveja živina. Izvoz je znašal 35.086 glav v vrednosti 157,324,540 dinarjev. Sledi sveže meso, 5,603.300 kg za 156,308.489 dinarjev. Mesnih izdelkov se je izvozilo neprimerno manj, kakor svežega mesa, namreč 850.792 kg za 36,225.764 dinarjev. Na tretjem mestu našega izvoza pa so jajca, kar zopet dokazuje silno važnost perutninarstvo za našo državo. Z ozirom na to, da ravno perutninarstvo ne zahteva skoro nikakega kapitala in truda in le malo stroškov, zlasti pri nas v pretežno podeželski državi, bi bilo dobro, da bi se skušalo spraviti naše perutninarstvo na modernejšo in dovršenejšo podlago. To bi bilo za naše gospodarstvo prav velike važnosti. V tem slučaju bi postala jajca v sezoni važnejši izvozni produkt od lesa. Ne smemo na pozabiti, da niso jajca edini proizvod perutninarstva, ki pride v poštev za izvoz; v poštev pride tudi perje in pa meso. Žive kuretine smo izvozili v prvem četrtletju letošnjega leta 331.360 kg za 9,813.717 dinarjev. Na četrtem mestu izvoza so tudi specijelno jugoslovenski produkt, suhe slive, ki smo jih izvozili 13,891.789 kg v vrednosti 119,205.595 dinarjev. Le škoda, da od te prav znatne vsote nima producent pravega dobička, temveč le izvoznik in še celo večkrat inozemski izvoznik. Letošnja letina sliv bo morda slabejša od lanske, kakor je naš list že poročal.

Nadaljnje važnejše postavke našega izvoza v prvem četrtletju so (približno v tonah in milijonih dinarjev): koruza (32.468 ton, 92.5 milijonov dinarjev), žive svinje (21.757 glav, za 73.1), kože divjačine (100 ton, 69.9 milj. din.), rude (156.600 ton, 55.5 milj. din.), konji (12.730 glav, 53.1 milj. din.), surov baker (902 toni, 52.3 milj. din.), cement (75.300 ton, 46.3 milj. din.), lan (1800 ton, 41.9 milj. din.), mesni izdelki, ki smo jih omenili že zgoraj, drva (82.800 ton, 32.6 milj. din.), svinec v ploščah (2500 ton, 32.6 milj. din.), sir kaškavalj (800 ton, 31.3 milj. din.), lesni izdelki (4.400 ton, 30.1 milj. din.), pšenica (5800 ton, 22.7 milj. din.), pšenična moka (4000 ton, 22.2 milj. din.), kalcijev karbid (4860 ton, 22.2 milj. din.), ekstrakti za strojenje (3.425 ton, 18.5 milj. din.), hmelj (203 tone, 17 milj. din.), amonijakova soda (5700 ton, 14.9 milj. din.) itd.

Izmed ostalega smo izvozili v prvem četrtletju 1600 ton žita (razven pšenice) za 5 milj. din., 1200 ton otrobov za 2.2 milj. din., 1500 ton fižola za 11.9 milj. din., 2.3 tone krompirja za 3.7 milj. din., 508.626 hl vina za 2,700.177 dinarjev, 513 ton zdravilnih želišč za 12.1 milj. din., 4 tone opija za 4 milj. din., 943 žrebet za 2.4 milj. din., 31.904 glave drobnice za 7.9 milj. din., 4545 kg svinjske masti za 164.885 dinarjev, 32.564 kg masla za 1,642.174 dinarjev, 181 ton govejih kož za 5.4 milj. din., 6300 ton bukovih železniških pragov za 4.9 milj. din, 6100 ton hrastovih železniških pragov za 6.6 milj. din.

Zvedeniško poročilo glede nemških reparacij.

Poročilo zvedencev, ki ga je izročila ekspertna komisija dne 9. aprila in ki je izzvalo v vsej javnosti tako veliko pozornost, navaja kot glavni predpogoj možnosti plačanja reparacij s strani nemške države stabilizacijo nemške valute. To je tudi bistvena razlika od dosedanjega postopanja reparacijske komisije, ki je zahtevala od nemške države plačilo reparacij v inozemski valuti in v stvarnih dobavah ne oziraje se na stanje nemške valute. Sicer ni dvoma, da je Nemčija sama s svojo brezumno politiko zakrivila obupno stanje svoje valute; vendar je treba računati s tem položajem, čim je nastopil. Plačevanje reparacij bi postalo pri nestabilni valuti polagoma nemogoče, ker se s padanjem valute tudi avtomatično znižujejo državni dohodki.

Nemčija bi morala plačevati reparacijske obroke v nemški valuti pri novi notni (reparacijski) banki. Z deponiranjem določene vsote pri tej banki je nemška država izpolnila svojo obveznost. Važno pa je nadaljnje vprašanje, v kaki naturalni formi morejo spraviti zavezniki te vsote iz Nemčije, da ne bi trpela škodo kaka njihova industrija. Tega vprašanja eksperti niso rešili; njihovo poročilo le predlaga, da se morejo akumulirati plačila v gotovini do 2 milijard zlatih mark; kar gre preko te vsote, pretvori v nemške vrednostne papirje do največ 5 milijard zlatih mark. Če pa se dokaže nemožnost zahtevanja ugodne oblike za prevzem reparacijskih plačil, bodo ta reducirana do tedaj, ko se najde taka pot.

Eksperti so zavrnili vse projekte bivše Cunove vlade o velikih posojilih, ki naj bi omogočila izplačilo reparacij in predvidevajo samo posojilo 800 milijonov zlatih mark, ki bi se porabilo za pokritje plačil v prvem letu. Poročilo zvedencev zavrača možnost gospodarskega razkosanja Nemčije, ker bo mogoče doseči izplačilo reparacij le, če bo tvorila Nemčija svojo dosedanjo organsko gospodarsko celoto. Popolna gospodarska suverenost Nemčije bi bila okrnjena le v toliko, da predvideva zvedeniško poročilo strogo kontrolo nemškega gospodarstva po antanti. Ta kontrola bi se raztezala na železnice, na državne finance, na celo denarno politiko nove centralne notne banke, ki bo absorbirala vse dosedanje notne banke in pa na vse nemške davke.

Zvedeniško poročilo predvideva v prvem letu plačilo 1000 milijonov zlatih mark, v drugem 1220, v tretjem 1200, v četrtem 1750 in v petem letu 2500 milijonov zlatih mark, torej v prvih petih letih skupno 7670 milijonov zlatih mark. Oziraje se na posojilo 800 milijonov zlatih mark za pokritje izplačil v prvem letu. Kasneje bodo znašala plačila po 2500 milijonov, eventuelno tudi več na leto. To bo odvisno od sevke, ki jo bo dobil indeks blagostanja, ki ga predvideva poročilo ekspertov. Ta indeks bo sestavljalo šest elementov: železniški promet, prebivalstvo, uvanja trgovina, konzum tobaka, izdatki proračuna in konzum premoga. Če bo pokazala sredina procentualnih sprememb teh šestih elementov v kasnejših letih porast nad nivo 1926—1929, bodo nemška plačila zvišana.

Reparacije bodo pokrivale železnice, industrija in davki.

Iz nemških železnic, ki predstavljajo kapital 26 milijard zlatih mark in ki so dajale pred vojno preko 600 milijonov zlatih mark čistega dobička, kljub temu, da jih tedaj niso smatrali za trgovsko podjetje, temveč samo za sredstvo nemškega gospodarskega razvoja, bi se dalo po mnenju zvedencev iztisnili letno okrog 660 mil. zlatih mark v obliki obligacij, okrog 290 milijonov zlatih mark letno pa v formi železniško prometnega davka. Vse to tem bolj, ker so se nemške železnice znebile v dobi inflacije vseh svojih dolgov.

Ravnotako se je znebila v dobi inflacije tudi nemška industrija vseh svojih dolgov. Zato bi mogla tudi ona prevzeti nase 5 milijard zlatih mark reparacijskega dolga, ki bi dal s 5 odstotnimi obrestmi in 1 odstotno amortizacijo 300 milijonov zlatih mark na leto.

Po versailleski mirovni pogodbi obdavčenje v Nemčiji ne sme biti nižje, kakor v antantnih državah. Na ta način bi mogla Nemčija plačati do leta 1928—1929 iz svojega rednega proračuna 1250 milijonov zlatih mark. V svrho zavarovanja teh plačil bodo zastavljeni pri novi notni banki dohodki od davkov na tobak, pivo, alkohol in konzum sladkorja ter carin. Če bodo dosegli ti dohodki višek preko določene vsote, bo smela porabiti ta višek nemška država za svoje gospodarstvo.

Nemčija bo mogla izpolniti vse plačilne obveznosti, ki jih predvideva zvedeniško poročilo, če ne bo doživela kakih stresljajev njena produkcija ali njeno socijalno ravnotežje.

Glede naturalne forme doplačevanja v prvih petih letih ne bo nobene ovire. V tem času se bodo nemške dobave zelo lahko placirale (premog in koks v Franciji). Kasneje pa, po preteku petih let, bo položaj drugačen. Tedaj bo morala Nemčija plačati v gotovini poltretjo milijardo zlatih mark na leto. Tako visoka plačila bodo mogoča samo tedaj, če bo nemški izvoz znatno nadkrilil številke nemškega predvojnega izvoza. Tako velik izvoz pa bi znatno vplival na angleško in francosko industrijo, zlasti radi majhne vzprejemljivosti svetovnega tržišča. Zato bi se moglo pripetiti, da bi radi teh neugodnih razmer zavezniki ne hoteli sprejeti od Nemčije tak naturalni način reparacijskih plačil.

Zdi se, da so vse interesirane vlade zadovoljne z zvedeniškim načrtom. Dana je bila dvojna možnost, da se zahtevajo od Nemčije reparacije, kakor je bilo določeno že poprej, in da se zato eventualno izpostavijo zavezniki močni nemški konkurenci in nevarnosti eventuelnih nemirov in političnih sprememb v Nemčiji, ali pa, da se zahtevajo reparacije v višini, ki odgovarja zmožnosti Nemčije, da pa se jo obdrži pod kontrolo in se ji onemogoči, da postane zaveznikom gospodarski konkurent na svetovnem tržišču. Skoro gotovo se zdi zaveznikom slednja pot kot ugodnejša.

Plačevanje reparacij v tujih devizah je forsiralo nemški izvoz in ustvarjalo zmede na svetovnem tržišču. Zato je bila potrebna drugačna ureditev reparacij. Kakor jo predvideva zvedeniško poročilo, bo nemško gospodarstvo pod stalno kontrolo zaveznikov. Zavezniki bodo določali nemško tarifno politiko in onemogočali nemški industriji ugodnejše tarife pri izvozu. Hipoteka na nemški industriji in pa uložek 5 milijard zlatih mark v nemške vrednostne papirje bosta dovoljevali zaveznikom potreben vpliv na nemško industrijo. To vezanje je postalo neobhodno potrebno, kajti z ozirom na to, da se je iznebila nemška industrija v dobi inflacije vseh svojih dolgov, da je dalje porabila svoje ogromne inflacijske dobičke ne morda za finančno sanacijo (izvzemši odplačila svojih dolgov), temveč za industrijsko razširjenje svojih obratov in pa radi tega, ker so plačevali nemški industrijci manjše davke, kakor v katerikoli drugi državi, je pomenila nemška industrija silno opasnega konkurenta za vse druge svetovne industrije. Ta izvanredno in popolnoma neupravičeno ugodni položaj nemške industrije napram industrijam drugih, zlasti zavezniških držav je bilo treba na vsak način vsaj približno izenačiti s položajem drugih industrij, da se na ta način stvorijo zopet normalne razmere v produkciji in ravnotežju na svetovnem tržišču.

Tržna poročila.

ŽITO.

Novi Sad, 30. maja. Pšenica (79.80 kg, 2% defektna) 300—355, ječmen 280—285, koruza 225.5—227.5, moka »0« 460—480, »6« 340. Promet: 20 vagonov pšenice, 62 vagonov koruze; z ječmenom in moko zelo slab, v drugih produktih sploh ni bilo prometa.

ŽIVINA.

Budimpešta, 28. maja. Dogon 800. (V tisočih madž. kron.) Lahke svinje 24—25, srednje 24.8—26, težke 25—25.5 za kg žive teže.

× **Vprašanje subvencijoniranja naše plovitbe.** Te dni se bo vršila v prometnem ministrstvu konferenca, ki se je bodo udeležili tudi zastopniki naših brodarskih družb in na kateri bodo razpravljali o subvencijoniranju teh družb. Brodarska društva so dobila lansko leto za dobo poldrugega leta od ,države 20 milijonov dinarjev subvencij. Letos je predvidena v proračunu vsota 40 milijonov dinarjev za pospeševanje našega plovstva. Prometno ministrstvo želi, da se sklenejo letos z družbami formalne pogodbe glede pogojev, pod katerimi bodo dobile družbe subvencije, in da se sploh ukrene vse, da bi bili naši domači brodovi čim bolj zaposleni. Posebno pozornost bo posvečalo ministrstvo tudi naši obalni plovitbi.

× **Izvoz živil v Albanijo.** Generalna direkcija carin v Beogradu dodeljuje nove predpise za izvoz živil v Albanijo. Ta izvoz je za našo državo velikanskega pomena, zlasti za Južno Srbijo. Želeti bi bilo, da se tudi izboljšajo prometna sredstva med našo državo in Albanijo, da se bo mogel naš izvoz v Albanijo dovoljno razviti.

× **Obrtni zakon in obrtna banka.** Na svoji plenarni seji dne 24. t. m. je izrazila beograjska obrtniška zbornica željo, naj se posebno ozira pri sestavljanju novega obrtnega zakona na potrebe obrtnikov. Na seji je bilo tudi sklenjeno, zaprositi narodno skupščino, da naj takoj prične s posvetovanji o zakonskem osnutku o obrtni banki. Ta zakonski osnutek je zadevni skupščinski odbor že sprejel in je potrebno samo še, da ga sprejme skupščina. Radi njene odgoditve pa bo moral sedaj tudi ta zakon počakati vsaj do novembra.

× **Znižanje tarifov za prevoz moke v pasivne kraje.** Na predlog generalne železniške direkcije ze odredil prometni minister, da se mora zaračunavati voznina za moko, ki se prevaža iz kateregakoli kraja naše države v kako pasivno pokrajino države, voznina po tarifi C. S tem je voznina znižana za 40%. Obenem so obljubile paroplovne družbe, da bodo prevažale moko preko Sušaka po tarifi, znižani za 20%.

× **Pogajanja za trgovinsko pogodbo z Italijo** prično sredi prihodnjega meseca v Beogradu.

× **Zastoj v pogajanjih z Italijo.** Radi pretiranih zahtev italijanske delegacije je nastal v pogajanjih z Italijo zastoj. Sabotažo ob naši obali, ki jo je zahtevala italijanska delegacija, je naša delegacija odklonila. Sedaj skušajo doseči Italijani s prostim tranzitom preko naše države od nas nekontrolirano zvezo med Reko in Budimpešto. Ker naša delegacija ne more pristati na italijanske zahteve, je postal potek pogajanj počasnejši.

× **Redukcija kreditov Narodne banke.** Upravni svet Narodne banke je končal delo na redukciji kreditov. V 10—15 dneh bo pričela Narodna banka izvajati redukcijo kreditov in dovoljevati kredite po novem načrtu. Centralni ravnatelj Narodne banke bo osebno posetil nekatere kraje v državi, da se prepriča o potrebi po denarju.

× **Kongres naših mlinarjev.** Z ozirom na veliko krizo, v kateri se nahaja naša mlinska industrija, je sklicala centrala industrijskih korporacij svoje člane na kongres, ki se ga udeleže zastopniki iz vse države. Kongres se bo vršil v Beogradu najbrže dne 5. in 6. junija. Na dnevnem redu bo: Pregled delovanja mlinov v letih 1922 in 23; naše izvozne carine: naše uvozne carine: naša železniška tarifa in dovoz; težkoče, ki ovirajo razvoj mlinske industrije.

× **Bankovci po deset dinarjev**, na katerih je natisnjeno poleg oznake deset dinarjev »40 kron«, sprejema samo še Narodna banka v Beogradu in sicer le do 10 junija. Kdor želi zamenjati take bankovce, naj jih pošlje v zapečatenem pismu Narodni banki v Beograd s prošnjo, da naj se zamenjajo za sedaj veljavne bankovce preko podružn. Narodne banke. Po preteku teh zadnjih desetih dni se bankovci se bodo več sprejemali.

× **Znižanje obrestne mere v Češkoslovaški.** Bančni urad češkoslovaškega finančnega ministrstva je sklenil znižati z veljavnostjo od 30. maja dalje obrestno mero za eksport menic in posojila na zaloge od 6.5% na 6% letno. Obrestna mera za lombard ostane nespremenjena.

× **Minimalne carine v prometu z Madžarsko.** Te dni je bila podpisana odredba o uporabljanju minimalne carinske tarife med našo državo in Madžarsko. Ta tarifa bo veljala dotlej, dokler ne bo sklenjena nova definitivna trgovinska pogodba z Madžarsko.

× **Jugoslovensko-italijanski blagovni promet.** Štev. 49 »Uradnega lista« priobčuje predpise za direktni blagovni promet med našimi in italijanskimi železniškimi postajami.

× **Vzorčni sejem v Barceloni.** V Barceloni se vrši vzorčni sejem od 30. maja do 10. junija t. l.

DOBAVE.

× **Dobava koksa, kositra in železa.** Pri odelenju za mornarico v Zemunu se bo vršila dne 20. junija t. l. ofertalna licitacija glede dobave 30 ton angleškega koksa, 3 tone čistega kositra za legure in 15 ton sivega železa za livanje.

To in ono.

Angleške demokracije.

Že več kot dvesto let pošilja angleški kralj, ako ne more priti osebno, svojega zastopnika na glavno skupščino škotske cerkve. Danes je na krmilu delavska vlada, in ne da bi trenil z očmi, je poslal kralj v Holydrood »našega zvestega in ljubega Jamesa Browna«, kakor se glasi v dotičnem pismu. Mrs. Brown pa je rudar in danes član parlamenta. Odpeljal se je na zborovanje v kraljevi kočiji, obdan z vsemi častmi, ki jih zahteva kraljevo dostojanstvo. Pred delavcem je jezdila, kakor pred kraljem častna garda. Manjkalo seveda tudi dvornih dam in dvorjanov. Mestni svet mu je predal mestne ključe in preprosti delavec je priredil vsaki dan kraljevsko pojedino, katere so se udeležili vsi, ki imajo na Škotskem opravka z državo, cerkvijo ali univerzo. Nadalje pa so bili povabljeni tudi profesorji, zdravniki in uradniki. Vsi so prihajali, da se poklonijo kraljevemu namestniku.

Posebno svečana je bila otvoritev generalne sinode v St. Gilesu. Gromovito je pridigal John Knoks, ki se je spominjal na katoliško Marijo Stuart, ki je vrgla nekoč s tega mesta svojega sinčka tristo stopinj globoko med skalovje grada Edinburga. V tej katedrali se je tudi zgodilo, da je treščil Jenny Geddes dekana s stolico po glavi, ko je bral anglikansko liturgijo in hotel zopet uvesti v škotsko cerkev skrajno obsovraženo škofovstvo. Tu sedi danes na kraljevem prestolu rudar Brown. Poleg njega na nižjem stolu pa njegova soproga, gospa Brown, ki sprejme vse časti povsem naravno in neprisiljeno. Zakaj ne bi ona, ki sicer pometa sobe in krpa obleko svojih otrok, enkrat spala v kraljevi postelji in sprejemala grofe in kneze? Še bolj občudovanja vredni pa so škotski aristokrati, ki na docela britansko demokratični način izkazujejo časti preprostemu delavskemu paru, kakor da bi bila v resnici kraljeva dvojica. Morda, da se je nagnila kaka zgodovinska lasulja, ko je prevzel mrs. Brown mestne ključe, vendar pa je Škotska najbolj demokratičen del britanskega imperija.

Svilarstvo v Macedoniji.

Klima v Macedoniji je za gojenje svilo-prejk silno ugodna, mnogo ugodnejša kakor klima v Vojvodini. Vendar dosedanji rezultati svilarstva v Macedoniji niso bili taki, kakor bi bilo želeti. Leta 1919 je dala Južna Srbija nekaj nad 110.000 kilogramov svilenih kokonov, leta 1920 nad 145.000 kg, leta 1921 skoro 200.000 kg, leta 1922 nad 227.000 kg in leta 1923 okrog 300.000 kilogramov.

Vzrok nazadovanja svilarstva v Južni Srbiji leži v tem, da je bilo med vojno uničenih mnogo murvinih nasadov, brez katerih je nemogoče svilarstvo. Oni nasadi pa, ki so ostali, so bili tako poškodovani, da je bilo treba nekaj let, da so si zopet opomogli. Novi nasadi so tako malenkostni, da skoro ne pridejo v poštev, to pa radi tega, ker prebivalstvo samo ni bilo v stanu, vzgojiti nove nasade. Zato se je odločilo poljedelsko ministrstvo, da bo posvečalo večjo pozornost našemu slivarstvu, za katero so se začele zanimati nekatere tuje države, zlasti Italija. Ministrstvo je odredilo, da naj se takoj prične z vzgojevanjem novih nasadov v vseh onih krajih, ki imajo predpogoje za uspevanje svilarstva. V prvi vrsti se bodo vzgojili novi nasadi v mestih Tetovo, Gjevgjelija, Veles, Peč, Prizren, Prilep in Gostivar, ki imajo najboljše predpogoje za uspešno gojenje svilarstva.

Poleg tega bo skušalo poljedelsko ministrstvo uplivati preko svojih organov tudi na gojitelje kokonov same, da tudi oni nasade nove nasade in da tako povečajo produkcijo kokonov. Na ta način se bo dalo doseči odlične rezultate. Produkcija kokonov za predelavo in izvoz se bo povečala, dvignila pa se bo tudi domača industrija vezenin in platna, ki je bila pred vojno na zelo dobrem glasu ter je dajala tamošnjemu prebivalstvu zelo dober zaslužek.

Poleg tega je sklenilo poljedelsko ministrstvo zgraditi pri Gjevgjeliji veliko moderno tovarno za predelavo svilenih kokonov. Ministrstvo je že poslalo svoje strokovnjake na lice mesta, da pregledajo in poiščejo najpripravnejši teren za zgradbo te važne tovarne, ki bo največja in najmodernejša v celi državi.

Človek in žival.

Razmerje človeka do živali ima v verah narodov pomembno vlogo. Na zelo nizki stopnji kulture je človek častil živali kot božanska bitja. Z naraščajočim poplemenitnejem pojma boga preneha biti žival malik in nastopa kot božji spremljevalec, sluga ali sovražnik boga in ljudi. Dualizem je spravil žival na stran hudobnega načela, dočim je častil panteizem v živali nezmotljivo in tajinstveno v naravi. Ta dva nazora najdemo vsporedno v vseh religijah.

V orijentalskih kultih prevladuje etika. Po staroegiptovskih in indijskih nazorih je morala človeška duša, ki se ni mogla očistiti tekom enega življenja, živeti še enkrat v živalski podobi. Vera, ki jo najdemo še danes v različnih analogijah. Izraelci so videli v živalih nepokvarjena božja stvarstva, ki so ohranila svojo prvotno naravo in kažejo voljo božjo, dočim se je človek odtujil od svojega prvotnega namena. Živali nastopajo pri njih često kot božji odposlanci ali posredovalci. Tako zašle oslice, ki jih je iskal Savel in prišel do Samuela; krave, ki so peljale škrinjo zaveze iz dežele Filistrov; Bileamova oslica, ki je videla angela gospodovega, dočim je ostal jezdecu skrit. Kot pastirski narod je čutil Izrael do živali nekako patriarhalično razmerje, radi tega najdemo tudi pri Izraelcih najboljšo tozadevno zakonodajo. Za zlobno bitje so smatrali paradižno kačo, iz katere je pozneje nastal kristijanski hudič. Hudič srednjega veka zelo rad zleze v telo rvoječega leva, cepetajočega medveda, kače, zmaja; včasih pa je tako naslikan, da ima od vsake vrste živali nekaj. Kristijanstvo zaničuje zlobnost v živalih, uči pa obenem, da je treba spoštovati vse stvarstvo, kajti Odrešenik je umrl za ves svet. Radi tega se vesele njegovega rojstva tudi živali in ravnotako objokujejo njegovo smrt. Pripovedke o pridigi sv. Frančiška ptičjemu zarodu in pridiga sv. Antona ribam kažejo še zelo jasno poganske elemente v kristijanski veri.

Povsem drugačno stališče so zavzemale živali v grškem starem veku. Med živalijo in človekom, oz. bogom je obstojalo neko telesno razmerje. Bogovi in ljudje se lahko poljubno spremene v živali. Čudež spreminjanja je vodilni motiv skoraj vseh grških mitov. Spremenitev nastopi iz različnih vzrokov. Zasledovani prosijo pomoči kako božanstvo, ki jih spremeni v žival. Bogovi pa spremene človeka v žival tudi za kazen. Samj pa si nadenejo živalsko telo iz zvijače. Motiv za kazen je le redkokdaj moraličen, po večini dajo povod nevoščljivost, maščevanje, ljubosumnost.

Danes je mitologična epoha preživljena. Zadnje sledove najdemo še v praznoverstvu, ki deli živali v take, ki prinašajo srečo in take, ki prinašajo nesrečo. Srečo prinaša lastavica, ovca, svinja, čebela; nesrečo: vrana, skovikanje sove, čez pot tekoča mačka. Kristijanska mistika živi še v lepih kmetskih navadah, da napovedo božično noč v hlevih. Pri modernem človeku stopa v ospredje etika in estetika.

Ruske vojaške anekdote.

Mimo stanovanja divizijskega poveljnika, kneza Galizyna, jaha oddelek telesne garde in poveljujoči častnik ne jaha na predpisanem mestu. Knez meni, da je poveljnik poročnik Tolstoj in mu sporoči zaporno kazen. Iz zapora mu sporoči grof, da on sploh ni jezdil mimo njegovega stanovanja. Knez Galizyn se takoj odpravi k polku, kjer zaukaže, da mora v zapor tudi oni poročnik, ki je jahal mimo njegovega stanovanja.

•

General Drisen je nekoč obiskal huzarski polk tedanjega polkovnika Suhomlinova. Dal si je pokazati roke vojakov nekega švadrona. Obstal je pred nekim huzarjem in opazoval njegove kratke nohte. Nato pa: »Mož rad je nohte. Vse moštvo naj si odreže nohte in mu jih da žreti!«

•

Znani general Dragomirov jaha pri vojaškem pregledu mimo nekega stotnika. Nagovori ga: »Mislite si, da ste napadeni od vseh štirih strani s šrapnelskim ognjem. Poleg tega zaslišite zadaj in spredaj kričanje sovražnikov. Kakšno povelje boste dali?«

Stotnik dvigne z ledeno hladnostjo roko k čepici: »Čepico z glave! K molitvi!«

•

Ko je ležal Dragomirov na smrtni postelji, ga obiščeta dva prijatelja. Bolnik zahteva igralne karte.

»Za božjo voljo, ekscelenca, se bosta preveč razburili!«

»Kaj zato,« odvrne Dragomirov, »na onem svetu ne igrajo! Hitro karte, škoda časa!«

•

Dva dni pozneje je Dragomirov umrl. Nekaj dni za njim umrje tudi njegova žena, ki je poslala še v zadnjem hipu pismo na carja. Vojni minister Suhomlinov ga predloži ob prvi priliki vladarju. Car čita in vzklikne silno presenečen:

»Kaj... kako? Zahvali se mi za naklonjenost . . . in . . . ne prosi ničesar?«

Drobiž.

: **Desettisoč morilcev v enem letu.** Združene države so dosegle nov svetovni rekord. Tekom zadnjega leta so zaprli 10.000 morilcev, ki so bili deloma že obsojeni. Na Angleškem je bilo v zadnjem letu umorjenih komaj 200 ljudi.

: **Evropa pred in po vojni.** Svetovna vojna je povzročila razne spremembe. Največje spremembe pa so nastopile v državni obliki. Pred vojno je bilo v Evropi 23 držav in sicer 20 monarhij: Angleška (kralj Jurij V.), Italija (kralj Viktor Emanuel III.), Španska (kralj Alfonz XIII.), Belgija (Albert I.), Holandska (Wilhelmina), Danska (Kristijan X.), Norveška (Haakon VII.), Srbija (Peter I.), Rumunska (Karl I.), Grška (Konstantin I.), Bolgarska (Ferdinand I.), Črna Gora (Nikolaj I.), Turčija (Mehmed V.), Rusija (car Nikolaj II.), Albanija (princ Wied), Monako (knez Albert I.), Luksenburg (vojvodinja Marija Adelhaid), Nemčija (Viljem II. in cela vrsta kraljev, knezov, vojvod itd.), Avstro-Ogrska (Franc Jožef I.) Švedska (Gustav V.). Republike so bile samo tri: Francija (predsednik Poincaré), Švica (Hoffmann) in Portugalska (predsednik de Arlaga).

Leta 1924 imamo v Evropi 30 držav, od teh 17 republik, a samo 13 monarhij. Monarhije so: Anglija (isti vladar), Španija (isti vladar), Belgija (isti vladar), Holandska (isti vladar), Danska (isti vladar), Švedska (isti vladar), Norveška (isti vladar), Jugoslavija (Aleksander I.), Rumunska (Ferdinand I.), Bolgarska (Boris III.), Monako (knez Ludovik II.) in Luksemburg (vojvodinja Charlotte). — Republike pa so: Francija (Millerand), Nemčija (Ebert), Sovjetska Rusija (Rijkov), Avstrija (Hainisch), Češkoslovaška (Masaryk), Poljska (Wojciehovski), Portugalska (Gomez), Švica (Siard), Finska (Stelberg), Estonska (Petz), Letonska (Čakste), Litvanska (Stulginski), Grška (Konduriotis), Turška (Mustafa Kemal), Irska (Cosgrave) in Albanija (svet četvorice). V poštev pride še Madžarska, ki pa ni republika, ne monarhija: na čelu države stoji državni upravitelj Horty.

: **Kdo dobiva največ pošte?** Dočim dobiva večina zemljanov tedensko kvečjemu po eno pismo, je mnogo zasebnikov, ki dobe dnevno cele snope poštnih pošiljk. Najboljši poštni odjemalci so velike tvrdke. Glasom italijanskih listov pa dobiva največ pisem papež. On dobiva baje povprečno 27 tisoč pisem na dan. Drugo mesto zavzema baje predsednik Združenih držav, tretje pa angleški kralj.

: **Milijon lir zažgal iz maščevanja.** Italijanski bančni uradnik Pellegrini je oškodoval svoj zavod za milijon lir na neobičajen način. Iz maščevanja nad predstojniki, ki so ga venomer šikanirali, je ukradel iz blagajne milijon lir in jih nato zažgal. Kaznovan je bil na 8 let ječe.

: **Zazidana mladenka.** Pri rušenju neke hiše v Bindingenu so zidarji odkrili neki zazidani prostor, v katerem so našli pokoncu stoječe truplo neke mladenke. Oblast je ugotovila, da je truplo neke služkinje, ki je izginila pred desetimi leti brez vsakega sledu. Njen tedanji delodajalec je odšel medtem v Ameriko.

FEMINA

Kam?

Prešeren:

— — — — — — — —

Prijatlji vprašajo me, kam?

Da bi jih zlomek tiste prijatelje, ki že tri mesece nosijo po vseh žepih Baedekerje, naročajo kopališčne prospekte iz vseh vetrov svetá, preračunavajo vse tuje valute od češke kačke, rentne marke in alpskega dolarja, močno skrhanega v boju s francoskim frankom, pa do prevzetne lire in zlatega Louisa za olimpijado. V načrtih potujejo na jug in sever in na zapad, delajo skomine skromnim vrstnikom — končno pa ne pojdejo nikamor.

V Marijine Lazne pojde Pašić in oni kot prepričani avtonomisti vendar ne morejo — —, na Vrbskem jezeru so sami Židje, v Nemčiji so železnice predrage in hrana je za nič; v Italiji je prevroče in za Pariz mora človek znati francosko.

In baš Pariz se pripravlja letos na sprejem množice tujcev. Nič manj kot 20.000 ponudnikov privatnih stanovanj iz vseh slojev se je odzvalo tozadevnemu vabilu stanovanjskega odbora, tako da bo izbera lahka. Vsako stanovanje se registrira, ogleda, oceni, sprejme ali — zavrne. Če potuješ v Pariz, boš nemara lahko stanoval v razkošni palači vojvodinje Y, v solidni meščanski hiši univerzitetnega profesorja, pri trgovčevi vdovi s trojico cvetočih hčerá — kdo vé? — ali v lični sobici samostojne duševne delavke, ki si bo za najemščino privoščila par tednov Normandije. Olimpijada bo privabila v to žarišče svetovne kulture, ta center duhovitosti in ljubeznjivosti stotisoče posetnikov.

Ah, mene ne bo med njimi —.

Menda me tudi nihče ne bo pogrešal. Najljubši tujci so Parižanom Amerikanci in Angleži, Danci in Švedi. Poleg svojih težkih valut imajo tudi še druge zdrave lepe običaje. Ogorke cigaret ne vržejo nikdar na perzijsko preprogo ali v vazo za cvetlice, temveč jo ugaslo položе — pomislite — na pepelnjak! Tudi pepela ne otresajo na rob pisalne mize in v skodelico za čaj in črno kavo, temveč zopet — pomislite — na pepelnjak! Imajo še cel kup takih čudnih lastnosti, ki bi jim pri nas takoj rekli »kultura«, ali pa tudi »kapric« in »frakarstvo«.

Kajti pri nas smo demokratični. Kdo bi takisto-le? Da bi nam smel tak-le frakarski natakar pomakniti zobotrebce prav diskretno bližje, ko si ravno tako lepo s pipcem vlečemo izmed zob vlakno od špargelja, ki smo ga z mastnimi rokami zmašili v — usta. Sicer vemo, da se špargelj jé z vilicami in skorjo kruha, ali, da se ga tesno drži ob dno krožnika z eno vilico, z drugo pa se ga izstrže in nese v usta. Pa, kdo bi tako! Zato se pomežikne ljubeznjivo desnemu in levemu sosedu in reče: Le po domače, le po domače, kdo bi se pačil... In kdo bi tisto Rogaško ali Radensko v ledu? Sicer prav distingirano izgleda — mi pa le po domače; po domače liter vina in še en liter, da se nam sveti nos, in nam na čelu stoje znojne kaplje. Pa kaj, da bi si ne smeli zapeti o polnoči na verandi gorskega hotela? Če hodijo ti frakarji le spat na planine, naj bi jih peklenšček — pri nas si ne damo komandirat — živijo domača pesem — fej, izdajice —

Ne, v gorski hotel ne pojdem. Nekdaj, ko sem bila še naivna, mi je bil ideal. Tih gorski dom sredi zelenega rovta z gosto nizko travo in pestro preprogo cvetic, ki jim poletno solnce izvablja tisoč dišav; zatišje temnih smrek, ob južnem robu pa svitlo zelenje skupine zibajočih se mecesnov; v jutru ptičje gostolenje, opoldan tiho cvrčanje murnov v travi in ponoči zaljubljen klic samotnega srnjaka. Zamolklo pozvanjanje pasoče se govede; kraj potoka pastir, ki si tiho požvižgava, ko si urezuje piščal iz bezgovine.

In v gorski koči dobiš le kislo mleko, maslo, sir in sveže žganjce s tropinami in gorski med, ki ga debelo nakapljaš na črni kruh —

Vse svoje »toalete« povežeš v culico.

O sanje —

V gorskem domu se toči cviček, se pekó bržole, se fabricira sladoled in na večer se ob zvokih razglašenega klavirja pleše jazz in shimmy —

Na jugu vabi Jadran. Modra obal, modro nebo; modri valovi na obzorju. In brž zasanjam o temnih cipresah in svitlih oljkah, o grmih rožnih oleandrov, ki visé preko sivega zidovja. — O tihih samostanih na pozabljenih otokih; v ribiški barki, ki plava v srebrno noč; o tihem pljuskanju delfinov; o turobni pesmi, ki od nekod prihaja črez vodé...

Črno sladko vino, solnčne smokve, ovčji sir in skledo friganih sardel s citrono —

Morda grem na morje?

A če najdem tudi tam pivo v vrčkih in dunajskih kotlet in jazz-band—

Kaj mi preostaja? Rogaška Slatina in Dobrna in Bled? Dolenjske Toplice?

Ali tiha vasica pod Ratitovcem, Begunjščico, v dolenjskih gričih? Gnezdece kod ob usmiljeni Savinji?

Vse ni za vsakogar, hvala Bogu. In zato bo povsod za vse prostora. In morda bom šla le malo v goré, in malo na Jadran, in v to in ono Slatino —

O tem Vam pa takrat poročam. —

Beseda o moški omari.

Omara je femininum, to vem cenjeni čitatelj, ampak v vsakem urejenem gospodinjstvu je omara za damo in omara za gospoda. Da bi nam pa moški ne očitali, da mislimo ženske edino na sebe, spregovorimo tudi o njih pozemskih lupinah.

V splošnem se lahko reče, da se moški ne brigajo preveč za svojo modo — vsaj dokler jim žensko oko ne zmede razuma ali jih ne zaposluje zabava ali jih ne vabijo na diplomatske čajanke. In še v teh kritičnih časih mislijo včasih samo na to, da je kravata »poslednji krik«, pri čemer se tuintam pripeti še malér, da si vtaknejo vanjo iglo z mrtvaško glavo ali od puščice prebodeno srčece. In takšnemu modnemu detajlu spada tudi zapestnica na moški roki, v primeru s katero je kanibalov ovratnik iz misijonarskih zob še okusen nakit.

Kakor se je lahko prepričati v svetovnih središčih, ki narekujejo modne postave, izginja i v moški modi sentimentalnost in poza. Pariz si je izbral za vzor angleško moško modo in si osvojil od one trezne in na prvi pogled morda fadne obleke, ki razlikuje angleškega gentlemana takoj na prvi hip od originalnega Parižana, neokusnega Berlinčana ter oblizanega dunajskega elegana, samo to, kar je na njem karakterističnega — t. j. ravne, skoraj suhe poteze in črte. Te pa izgube svojo mično uglajenost in nevsiljivost, ako jih ne dopolnjuje skladna ubranost, ki dela gentlemanovo obleko to, kar je, t. j. dovršeno moško obleko. In trezni, praktični sin Albiona ve to prav dobro.

Posledica tega je, da vidimo v zapadnih velikih mestih toliko moških oglatih ramen in ravnih stasov, z gladko padajočimi hlačami in topo prikrojenimi poločevlji, ki so bili do pred nedavnim privilegij zares izbirčnih krogov. Tod velja danes sveto pravilo, da se ravna razumni moški glede mode skorajda po starorimskih načelih: nevsiljivosti, prikladnosti, predvsem pa — udobnosti. On se torej strogo čuva, da bi kazal žareče barve nogavic do polovice svojih meč ter si ne ovezuje svojih svitic čisto doli skoraj okoli čevljev, tako da dovaja svoje žensko sosedstvo včasih v zadrego, se ne znoji v vatiranih suknjah in ne pleše v malih lakirkah (na to poslednje imajo mladeniči svoj davni patent). Moška obleka mora biti skratka ensemble, ki sedi, in v katerem mož ostaja on sam. Ni da bi moral biti moderen, en gumb več ali manj, prišit centimeter višje, nižje, bolj na desno ali na levo, to je vseeno, kajti to naj zoposluje le krojačevo in dandyjevo glavo. Ti detajli ostanejo le okraski celega dela, v čemer leži načelna razlika med moško in žensko modo. Iz mode si je treba torej izbrati to, kar harmonizira z osebnimi lastnostmi posameznikovimi.

Najidealnejše dopolnilo vseh zahtev moške obleke je oni angleški kroj, konzervativen in dovršen, ki se je ohranil z malimi izpremembami skoz dolga leta, kateri prilega ravno tako poslednjemu delavcu iz doka kakor članu najvišjega finančnega plemstva in kateri je pripraven za vse prilike in bo še dolgo v modi preprosto radi tega, ker ga ni vstvarila krojačeva fantazija, temveč praktična potreba. Tudi si angleški krojač ni mogel za izvrstno negovano sportmansko telo nič lepšega izmisliti. Nočem dolgočasiti z dolgimi komentarji o podrobnostih, na katere je paziti od prvega do zadnjega pri vseh sestavnih, glavnih in postranskih kosih moške toalete; naj zadostuje, ako povem, da je glavna stvar izboren, prvovrsten materijal in prvovrstna krojačeva umetnost. Saj si po časopisnih receptih in klišejih še nikdo v Ljubljani najbrž ni naročil svoje obleke, vzorcev pa ima vsaki krojač celo biblioteko. V obleki à la anglaise se lahko premočite, preskusite lahko vse dnevne štrapace ter ste žnjo vedno zadovoljen, ste simpatičen — če ne ravno že lep in krasan — ter smete biti prepričan, da bodete ugajali vsem dekliškim očem. Vem, da zahtevate, da »vaša« ljubi le Vašo dušo in bistvo, ne pa obleko, toda zanemarjenost v obleki, pozabljanje britev in bojkotiranje brivskih salonov — ta asketizem, ki je razsajal ni dolgo tega še med inteligenco, je že davno za barbarskimi gorami, moderni človek pa smatra negovanje telesa in skrbno izbrano obleko za eno prvih zahtev dobre vzgoje in družabne dolžnosti.

Maša.

Danes v nedeljo in vsak torek, četrtek in soboto redni

KONCERT

priznanega salonskega orkestra v restavraciji na „Bellevue“

Začetek ob nedeljah ob 4. uri popoldne, ostale dneve ob 7. zvečer

Seširi.

Dovolite, da rečem šeširi, drage Jugoslovanke. Klobuk, vidite, klobuk, je tudi tista pokveka s krivcem, ki jo je gorenjski Janez pobral iz blata, ko je bil naklestil Toneta iz sosednje fare, ki mu je hodil vasovat k dekletu. —

Sešir — no morda je s šeširom prav tako. Pa o tem mi nič ne vemo. Zato, vidite, zato pravim danes mehko in prikupljivo »Šeširi«, mesto trdo po naše »klobuki«. Kajti to, kar bo to poletje valovalo na Vaših dražestnih glavicah, to, drage bralke, ne, zares to niso klobuki. To so oblaki, to so pesmi, to so valovi, to so vrtovi, to so florentini, to so capelini, (beri kapelini) vse kar hočete, le klobuki to niso.

K beli obleki širokokrajec iz florentinske ali bangkok-slame z žametnim širokim trakom črne, rubinsko rdeče ali barve modriša; z dolgo šerpo iz batikiranega krepdešina; s šopkom temnordečih rož; in najnovejše, s parom dveh belih golobjih glavic, ki se kljunčkata.

Zares, ptičji rod si zopet osvaja klobuke. Od noja-velikana, pa do kalibrija brazilijanskih gozdov, vse tičevje obeh svetov bo za par kratkih mesecev zopet služilo modi.

Svilena obleka, najsi je priljubljeni fulard ali gosti krepdešin, ali svileni maroken zahteva klobuka iz fine pletene žime, z nojevim peresom, s široko pentljo iz atlasa (zelo šik!) s cvetjem, izrezanim iz rožaste svile, brokata ali finega platna in s tenkimi zlatimi nitmi apliciranega na obod klobuka. Tak okras je tudi prav eleganten na velikih capelinah iz žoržeta, ki se še vedno nosijo. Mnogo se vidi tudi temnih klobukov iz najfinejšega tagala, podloženega z belim ali drugim krepdešinom v svetlih bojah.

Na deželi, v skromni letoviščni vasici pa bo videti mnogo veselih in smejočih se šeširčkov. In cenenih. K svoji priprosti obleki iz rožastega kotona ali enobarvnega pralnega kalpa, si ustvariš iz ostankov blaga tak šeširček sama. Glavica okrogla, obod spredaj širok, zadaj ozek, nekoliko navzdol zapognjen, podobno kot v začetku prošlega stoletja. Čimbolj je pisan, tem lepši je; a vedno mora biti svetlo podložen, z batistom. Če mu še natakneš ozek črn žameten trak, s katerim ga lahko privežeš pod bradico, če ti nagaja veter, in na katerem se ti koketno guglje ob lakti, če hočeš, da se ti večerne sapice poigravajo s črnimi kodri, ali če imaš zato, še kakšne druge tehtne vzroke...

Mladina nosi vedno še rada klobučke iz organdija in rožastega markizeta. Te vrste šeširi smejo biti celo nekoliko manjši, ali pa podobni nekakšnim čepicam iz časa francoske revolucije (Charlothe Corday). Mnogokrat so i oni povezani preko bradice z ozkim črnim trakcem.

Da omenim tudi nekaj solidnih oblik, naj Vam povem, da se nosi k angleškemu kostumu v hladnih dneh, poleg — že spet! — kloške oblika matelot in breton. Prvi je mornarski klobuk ravnih krajev, drugi ima okoli in okoli enake okroglo navzgor zlikane krajce. Vse glave so okrogle. Bretonec ima zavihan rob često dubliran s škotsko svilo.

Morda sem Vam danes povedala to in ono, drage bralke. In vendar nisem zadovoljna. Kako težko je izbrati pravi šešir — krono cele toalete. Ko izbirate, glejte predvsem, da Vam dobro pristoja; potem vedno pomislite in v duhu preglejte Vaše obleke. Izmed dveh, ki sta Vam po volji, vzemite vedno onega, ki ga morete čimbolj izkoristiti. Če imate mnogo izbere, izberite vedno skromnejšega — čeprav morda ni najmodernejši — glavno je, da ne moti enotnost Vaše pojave, in da Vas dobro oblači.

Milijonska ustanova za otroke.

Francoski bogataš gospod Cognacq in njegova žena, dajeta letno preko 4 milijone frankov ministrstvu na razpolago, da jih razdeli med rodbine z mnogobrojnimi otroci.

Ustanovljenih je sedaj letno 200 nagrad po 10.000 frankov, ki so namenjene rodbinam z najmanj petimi otroci istih starišev; slednji morajo biti še živi in ne smejo biti starejši kot 35 let.

Več ustanov je po 25.000 frankov za rodbine z devetimi otroci in tri ustanove po 10.000 frankov za obitelji v Alžiru.

Gospod Cognacq je začel trgovati na zelo skromen način — na prostem pod rdečo marelo. Priden, podvzeten in skromen je bil, srečo je imel in tako je preko majhne butike in trgovine na voglu kmalu ustanovil enega največjih pariških magazinov »Samaritaine«. Ostal je skromen; nima ne lože v operi, ne vile na Rivijeri, ne gradu ob Loire-i. Geslo starega gospoda je vedno bilo: Več kot enega piščanca ne morem sam pojesti.

Ker sam nima otrok, podpira s svojimi ogromnimi dohodki otroke drugih.

Morda je način teh podpor interesanten zato, ker si očividno stavlja nalogo, podpirati zdrave otroke zdravih zakonov in tako pomagati domovini do mnogo krepkega naraščaja.

Orijentalske umetnosti.

si vedno bolj osvajajo zapadni svet. O Hudožestvenem teatru spregovorim prihodnjič, ko bodo mogočni utisi zadobili že rahlo patino. Poleg dramatske umetnosti pa triumfira ruski ples. V Parizu sedaj žanje triumfe udruženje »Ballets romantiques ruses«, ki si je po Pragi, Dunaju, Münchenu in Londonu priboril priznanje Francozov. Motive zajemlje ta balet pri slikarjih Quattrocentu, Baticelliju, Ghirlandaju, v vroči Španiji. *Nuit andalouse*, v francoski kampanji *L' Arlesuienne*, v baroku in moderni. *La Danseuse et la Laronne, Giselle* itd. itd. Predvsem se imenuje slikar Zak in plesalci Boris Romanoff, Smirnova, Kruger, Pavlova...

Pa to ni Pavlova prvega slavnega imena. Ta prva ruska umetnica je s svojo trupo prispela pravkar iz Amerike v Pariz, kjer pa bo menda dala le dve, tri predstave. V Pariz, — kot pravi, njeno mesto — hodi le na oddih in zabavo. Njenih najrazkošneje opremljenih in z neverjetno minucijoznostjo naštudiranih kreacij Pariz in London ne moreta plačevati... Izplača se ji le Amerika. Tam dela in služi dolarje.

Pariz pa ljubi in uživa.

Prvi ženski minister

je bil pravkar imenovan v novem ministrstvu na Danskem. Gospa *Nina Bang*, vdova po zgodovinarju in politiku, sama absolventka vseučilišča v Kopenhagenu, je prevzela portfelj ministrstva prosvete. Pripada socijalnodemokratični stranki, se peča s posebnim interesom z narodnogospodarskimi socijalnimi in zgodovinskimi pitanji ter deluje tudi žurnalistično.

Sabljanje

velja kot najbolj zdrav šport, ker razvija enakomerno muskulaturo in funkcijo pljuč, zato se v najnovejšem času zopet priporoča kot ženski sport. Leta 1922 se je sklenilo v Lausanni pripustiti žensko sabljanje k olimpijadam in se je ugotovilo norme. V poštev prihaja kot orožje le lahek francoski »fleuret«. Kot kostum je bilo predpisano krilce do kolen, tesen jopič, podložen s platnom, črne rokavice in seveda maska. Točke se štejejo po številu »touches«, t. j. kolikokrat se je orožje dotaknilo nasprotnice.

Pri nas za enkrat ni izgledov, da bi se ta sport uvedel. —

Nojevo pero,

je bilo poleg draguljev in čipk vedno eden izmed zakladov žen vseh narodov. Letos se ga je oprijela moda na novo in z vso vehemenco. Ne vidiš ga le na klobukih, sfriziranega v rese, kolobarje, kokarde in — celo tudi v klasično nojevo pero, — vidiš ga tudi kot lahko reso ali rišo na večerni toaleti, kot šal ali šerpo, ki jo ogrneš preko ramen, vidiš ga celo kot okras modernega, na kineške in afričanske špičaste strehe spominjajočega solnčnika.

To registriramo kot vestni poročevalci. Nikakor pa ne želimo, da vidimo prihodnjo nedeljo že vse polno teh novih ženskih »fantazij« nad ljubkimi glavicami naših dopoldanskih šetalk.

Colette:

Klavdijin dom.

V.

Odvedena.

— Tako mi ni živeti, mi je rekla moja mati. Danes se mi je vnovič sanjalo, da te je nekdo odvel. Trikrat sem prišla gori do tvojih vrat. Nič nisem mogla spati.

Sočutno sem jo pogledala, kajti videla se mi je vznemirjena in trudna. A ker nisem vedla zdravila njeni skrbi, sem molčala.

— A tebi ni do vsega tega nič, mali nestvor?

— Za Boga, mama, kaj pa naj bi rekla? Skoro bi rekla, da izgleda, kot bi želela, da bi to ne bile prazne sanje.

Spovzdignjenimi rokami je stekla k vratom, in seveda se ji je spotoma obesila vrvica od ščipalnika na ključ v miznici, verižica lornjete na zapah ob vratih in v pentljah ovratne rutice se je uje: ošiljen gotični nastavek stola v slogu drugega ampirja. Z indigniranim pogledom na svojo nebogljeno hčer je požrla polovico priljudne kletvice in zamrmrala:

— Devet let!... In tako zni odgovarja, ko se gre za resno stvar!

Po poroki moje pol-sestre mi je bila pravkar pripadla njena soba v prvem nadstropju, kjer so bili po sivi tapeti razmetani šopki plavic.

Zapustila sem bila brlog svojih detinskih let — nekdanjo celico za vratarja, ki je visela nad hodom za voznike, in je bila z opeko tlakovana ter opremljena z debelimi tramovi, a je sosedovala materini spalnici — in spala sem že mesec dni v postelji, ki se je niti v sanjah nisem drznila zaželeti, v postelji, ki so ji srebrne rozete držale zastor belih čipk, podloženih s satenom neusmiljene modrine. Imela sem v zidu lastno toaleto, in ob popoldanskih urah, ko so hodile mimo mala Blancvillain in Trimitetove ter so za malico grizle s fižolovo omako gosto namazan kruh, sem se pri enem ali drugem oknu rada naslonila na komolce in razkazovala sentimentalen ali ošabno prezirljiv obraz, ki pa je bil le simuliran in potvorjen. In vsak trenutek sem dejala:

— V svojo sobo grem... Nemara Celina ni spustila zaves v moji sobi...

A moja blaženost je bila v nevarnosti: Moja vznemirjena mati ni mirovala. Odkar se je bila moja sestra poročila, ni bil več v redu njen račun o otrocih. In Bog zna katera pripovedka o ugrabljeni devojki, je pravkar ilustrirana krasila prvo stran naših dnevnikov. Nek potepuh, ki ga je v mraku naša kuharica zavrnila, je gorjačo vtaknil med vrata in ni odšel, dokler se ni povrnil oče... Cigani, ki sem jih srečala na cesti, so mi z zlovoljnimi pogledi in bliskajočimi očmi predlagali, naj bi jim prodala svoje kite. Gospod Demange, ki se ni nikdar z nikomur razgovarjal, si je bil dovolil, ponuditi mi bonbone v svoji tabatijeri.

— Pa saj vse to vendar ničesar ne pomeni, je dejal moj oče.

— Ah ti!... Če imaš svojo mirno cigareto po kosilu in svojo partijo domine.... Nič ne pomisliš, da mala sedaj spi v prvi etaži, da je od moje sobe ne loči le nadstropje, temveč tudi hodnik, jedilnica, salon. Res, naveličana sem te večne skrbi za moje hčere. Starejša mi je že odšla z nekim gospodom...

— Kako, odšla?

— No, seveda, poročena. Pa poročena ali ne, odšla je končno z gospodom, ki ga skoro ne pozna.

In pogledala je očeta z nekakšnim ljubezni polnim nezaupanjem.

— Saj konečno, kaj si mi ti? Niti moj sorodnik nisi...

Kako sem se zabavala pri obedih ob prikritih besedah skrivnostnega jezika, ki je služil mojim starišem, kjer je zaprt vokal nadomestoval prostaški izraz, in kjer je pomembni »hm!« in zgovorno lice vzbudilo in vzdrževalo iskreno zanimanje otrok.

— Ko sem bila mlada, je pripovedovala mati, je bila odvedena v Gand-u ena naših prijateljic, ki je bila stara šele šestnajst let... Ne, zares! In to v kočiji z dvema konjema. Drugo jutro... hm!... Seveda. V krog svoje rodbine se ni nikakor mogla več vrniti. So primeri o ulomih... kako bi rekla?... da, o ulomih, ki... No, končno sta se poročila. Moralo je pač biti.

»Moralo je pač biti!«

O, nepremišljena beseda... Star, majhen bakrorez v temačnem koridoru me je izvanredno interesiral. Prikazoval je poštno kočijo z dvema čudnima konjema fantastičnih vratov. Pred odprtimi vrati je stal mlad v taft oblečeni gospod, ki je na eni sami roki nesel z neverjetno spretnostjo dekle, sklonjeno nazaj, z neredno pomečkanim krilom krog ljubkih nog in z malimi usteci, ki naj bi bile odprte v obliki črke O, izražale grozoto. »Odvedena.« In moje sanje so božale izraz in sliko...

Neko viharno noč, ko so ropotala slabo pritrjena vratca pri kokošnjaku, in je škripalo nad menoj podstrešje, koder je zapadni veter, prehajajoč na vzhod piskal v razrahljanih ploščah kot bi igrali na harmoniko, sem trdno spala po opravljenem četrtku: na polju smo klatili kostanj in pokušali novi jabolčnik. Ali se mi je sanjalo, da so zaškripala vrata? Koliko tečajev, zapahov, vetrnic je stokalo tod naokoli?...

Krog mojih pleč in krog vratu sem začutila dvoje rok, baš pripravnih, da bi dvignile usnulo truplo, je prižele k sebi kar z rjuhami ovito in z odejo. Hladnejši zrak stopnjišča se je dotaknil lica; tih, težak korak je počasi stopal nizdol mehko me zibajoč. Ali sem se bila prebudila? Le sen zamore v trenutku odpeljati mlado deklico onstran otročjih let in jo pustiti tam brez nemira, brez razočaranja... Le sen zamore ustvariti iz ljubeznjivega otroka nehvaležnico od jutri, zabrptno pajdašico kogarsibodi, pozabljavko, ki zapušča dom matere, ne da bi se ozrla...

In taka-le sem jaz odpotovala v deželo, kjer je star poštni voz z cingljajočimi kraguljčki ostavil pred cerkvijo mladega moža v svili in mlado deklico, ki liči z nerednim, pomečkanim krilom na uropano vrtnico... Kričala nisem. Sladko mi je bilo v rokah, ki so me tesno držale in skrbno pazile, da moje bingljajoče noge ob voglih in vratih niso bile v nevarnosti. Zares je bilo prav tako, ko bi me uspaval poznan ritem v objemu teh očarljivih rok...

Ko se je storil dan, sem zapazila, da počivam v starem svojem brlogu, napolnjenim z lestvami in pohabljenim pohištvom, kamor me je bila prinesla v nočnem času moja mati, kot mati-mačka, ki skriva bivališče svojih mladih. Sedaj je spala, utrujena, in se je šele prebudila, ko sem zakričala med zidovjem pozabljenega bivališča s prodirajočim glasom.

— Brž pridi, mama! Mene so odvedli!

27

EDGAR RICE BURROUGHS: TARZAN SIN OPICE.

Mladi Angležev še nikdar ni doživel kaj podobnega in teh mimut tudi ni mogel pozabiti. Tarzan ga je nesel preko upogibajočih se vej, kakor se mu je zdelo, z neverjetno brzino.

Z ene veje se je zavihtel spretni divjak s Claytonom na hrbtu v enem samem vrtoglavem skoku na prihodnje drevo; potem so sledile njegove noge zmešnjavi vej, bil je podoben plesalcu na vrvi, visoko nad temno globino.

V prvem trenutku se je Claytona polotil strah. Potem je pa občudoval in zavidal te orjaške mišice in čudoviti instinkt, ki je tega gozdnega boga tako lahko in varno vodil skozi temno noč.

Včasih se je zredčilo listje nad njima, da je Clayton v mesečini lahko občudoval čudno pot, ki jo je ubiral divjak.

Če je pogledal v globino, mu je skoro zastala sapa, ker sta bila včasih dobrih sto čevljev nad zemljo.

Kljub dozdevni hitrosti sta potovala razmeroma počasi, ker je moral Tarzan iskati dovolj močne veje, da so držale dvojno težo.

Končno sta dospela do obale. Vajeno Tarzanovo uho je čulo šum, ki ga je povzročala levinja, ko je lezla skozi oknovo omrežje; zato se je spustil s tako naglico na tla, da se je Claytonu zdelo, kakor bi zletela. In vendar sta le z rahlim sunkom pristala na zemlji.

Komaj je Clayton izpustil opičjega človeka, je ta kakor veverica stekel na nasprotno stran koče.

Anglež je hitel za njim in videl baš zadek ogromne živali, ki je izginil skozi okno v kočo.

Ko je Jane Porter odprla oči in spoznala neposredno pretečo nevarnost, je njeno hrabro srce opustilo zadnjo nado. Posegla je po samokresu, ker se je hotela raje usmrtiti, kakor pa, da bi jo levinja živo raztrgala.

Že se je žival prerinila skozi odprtino, ko je Jane našla orožje. Urno si ga je nastavila na senci, da bi ne videla več groznega žrela levinje.

Tedaj je uzrla na tleh ležečo Esmeraldo.

Naj izroči zvesto služkinjo živo neusmiljenemu zobovju? Ne; ustrelit je hotela najprej njo in potem še sebe.

Skočila je k zamorki, pritisnila cev na njeno zvesto srce, zaprla oči in — tedaj je levinja strahotno zarjula.

Osupla je Jane izprožila, se okrenila proti živali in istočasno namerila na lastne senci.

Toda drugič ni več ustrelila, ker je začudena opazila, da je nekdo potegnil orjaško zver nazaj k oknu in za njo je v mesečini uzrla glavi in rame dveh mož.

Ko je Clayton hitel okrog ogla hiše, je videl, da je opičji človek z obema rokama baš zgrabil levinjo za rep, se uprl z nogama ob steno in napel vse sile, da bi zver izvlekel iz koče.

Clayton mu je hotel pomagati, toda opičji človek mu je pravil nekaj s tako odločnim glasom, kakor bi mu zapovedal, naj miruje.

Vendar je Clayton kljub temu pomagal vleči levinjo in končno se je njunim združenim silam posrečilo spraviti jo iz koče.

Zdaj šele je pojmil Clayton naravnost noro hrabrost svojega tovariša.

Nagi človek je storil ves čin najvišjega junaštva, ko je potegnil rjovečega in praskajočega leva za rep skozi okno, samo zato, da reši nepoznano, belo deklico.

S Claytonom je bila stvar druga; deklica ni bila le njegovega lastnega rodu in rase, pač pa tudi edino žensko bitje na svetu, ki ga je ljubil.

Dasi je vedel, da bo levinja z obema na kratko odpravila, je vendar pomagal z vso silo, samo, da jo odstrani od Jane Porter. Potem se je spomnil boja tega moža z velikim levom s temno grivo, čigar priča je bil in njegovo zaupanje se je povečalo.

Tarzan je še vedno ukazoval, toda Clayton ga ni razumel. Skušal je dopovedati neumnemu, belemu možu, naj porine par zastrupljenih puščic levinji v hrbet in dolgi lovski nož v srce, toda mož ga ni razumel in Tarzan se ni upal izpustiti žival, ker je vedel, da bi jo slabotni beli mož ne obdržal niti eno minuto.

Počasi sta privlekla levinjo skozi okno. Končno so prišle tudi rame na dan.

In potem je videl Clayton nekaj, česar še ni doživel. Tarzan si je namreč ubijal glavo, kako bi se lotil besneče živali. Tedaj se je spomnil svojega boja s Terkopom in ko so se velike rame prikazale na oknu, tako da je žival visela le s prednjimi šapami še na robu, jo je izpustil.

Z gibčnostjo kače je planil na hrbet levinje. Poskušal se je okleniti, kakor Terkopa takrat v krvavi borbi.

Z glasnim rjovenjem se je levinja obrnila proti svojemu sovražniku, toda ta se je je trdno držal.

Bijoč s tacami okrog sebe, se je premetavala žival sem in tja, da bi se otresla čudnega sovraga, toda vedno močneje jo je stiskal železni prijem, ki jo je pehal na prsi.

Sovražnik je plezal vedno višje na tilnik, dočim je bil odpor levinje vedno slabejši.

Končno je Clayton videl v mesečini, kako ji je Tarzan v skrajni napetosti svojih orjaških mišic zlomil tilnik.

Oster prask — in bilo je po njej.

V trenutku je bil Tarzan na nogah in drugič je čul Clayton ta dan divji zmagoslavni krik.

Ko ga je zaslišala Jane Porter, je v smrtnem strahu zavpila:

»Cecil! — Mr. Clayton! O, kaj je to? Kaj je to?«

Clayton je hitel k vratom, zakričal, da je vse v redu, in je prosil, naj odpre. Z vso naglico je odstranila drog, da je Clayton lahko vstopil.

»Kakšen strašen krik je bil to?« je šepetaje vprašala in se mu boječe približala.

»Bil je bojni klic iz grla moža, ki vam je ravnokar rešil življenje, mis Porter. Postojte, zakličem ga, da se mu zahvalite.«

Preplašena deklica pa ni hotela ostati sama in je šla z Claytonom ven, tja, kjer je ležalo truplo levinje.

Tarzan se je odstranil.

Clayton ga je klical, pa ni dobil odgovora in oba sta se zaradi večje varnosti vrnila v kočo.

»Kakšen strašen glas!« je vzkliknila Jane Porter. »Še sedaj me spreletava mraz. Neverjetno, da bi iz človeškega grla prišel tak strahoten krik.«

»In vendar je reš, mis Porter,« je odvrnil Clayton, in če ni to grlo človeško, je pa grlo gozdnega boga.«

Potem ji je pripovedoval svoje doživljaje s tem čudnim bitjem, kako mu je divji mož dvakrat rešil življenje, kako je čudežno močan, spreten in hraber, kakšno rjavo kožo ima in kako lep obraz.

»Ne znam si vsega tega razlagati,« je končal. »Sprva sem mislil, da imam najbrže opico-Tarzana pred seboj, toda on ne govori angleško in tudi ne razume.«

Modni cefirji za srajce

iz prvovrstnih čeških tovaren, razven tega najfinejši francoski vzorci v veliki izberi

R. & E. SRABERNE, LJUBLJANA, MESTNI TRG 10

Sprejemam dame in gospodične

v praktičen pouk v svrho priučenja si za lastno zabo samostojno izvrševati vsakovrstne modne klobuke. — S 1. junijem tudi večerni tečaji.

Konc. učni tečaji za modno obrt in mod. salon

Al. Divjak-Mozetič, Ljubljana, Pred Škofijo 21/II

Košnjo trave

za letošnje leto bo prodajal IVAN KNEZ iz Ljubljane na javni dražbi v nedeljo, dne 1. junija ob 2. uri popoldne pri Ančnikovem kozolcu v Sp. Šiški.

Franc Swaty, Maribor

Utemeljeno 1870

Tovarna umetnih brusov in osl priporoča v nakup svoje, svetovni glas uživajoče izdelke:

Swaty-kamen, znamke »Alumin«, Swaty-kamen »Diamond« in »Swatyn«, najboljše povlačilne kamne za britve, nadalje povlačilne kamne za orodje, Swaty-kamen »Rapid« v vseh zrnatih vrstah in Swaty-kamen »Grizlith«, kožne kamne za odstranitev kurjih očes in trde kože ter pile za nohte »Swatyn«, brusne kamne za kose, znamke »Swatyn«, iz izvrstne brusne tvarine.

Veliko skladišče pravih belgijskih kamnov in odlomkov, kakor tudi gladilnih in Carborundum-plošč vseh mer in raznih zrn. Najboljše žagine brusne plošče v treh velikostih in dveh jakostih. Vsakovrstna brusilna in likalna sredstva in končno naravni brusni kamni ter drčalniki.

Pisarna: Maribor, Maistrova ulica št. 5.

Lep, črn premog

s 4—5000 kalorij, franko Ormož tona á Din 300 prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica štev. 1.

Toploška

tovarna pločevinastih škatelj

J. Pleško

Ljubljana

Kariovska cesta štev. 2

Jugoslov. posojilnica in hranilnica

r. z. z o. z.

Maribor, Frankopanova ul. 17

sprejema **hranilne vloge** in jih obrestuje po

10% eventuelno 12% in po dogovoru še več.

Sprejema v depot proti potrdilu **obveznice 7% državnega investicijskega posojila iz leta 1922: realizira kupone** in **daje na te obveznice eventuelno posojila.**

Natančnejša pojasnila dnevno (razem sobote, nedelje in praznikov) od **18. do 20. ure v zadružni pisarni, Frankopanova ulica 17, Maribor.**

Za odbor: **Jarh** s. r. t. č. predsednik.

Hišne potrebščine

emajlirano težko posodo znamke „Goliath" in lažje vrste, češkoslov. proizvode, pločevinasto in lito posodo, porcelanasto, kameninasto in stekleno robo se kupi najceneje in najbolje pri tvrdki

A. Vicel,

Maribor, Glavni trg št. 5

Gradbeno podjetje Arhitekt V. Krainer & Ko., Jesenice.

Stavbna vodstva: LJUBLJANA, DOMŽALE ZAGREB.

zvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo.

FRANC CERAR, družba z o. z. v Domžalah pri Ljubljani

tovarna

slamnikov in klobukov

zaloga v Celju, Gosposka ul. 4.

Popravila se sprejemajo vsako sredo v Ljubljani, Prešernova ulica št. 5. na dvor. Kovačevič & Tršan.

Iv. JAX in sin

Ljubljana

Gosposvetska c. št. 2

priporoča svojo bogato zalogo

pisalnih strojev „ADLER" in „URANIA", šivalnih strojev

za rodbine in obrt ter

voznih koles

Styria — Dürkopp — Orožno kolo (Waffenrad).

: Cenik zastonj in franko. :

SPLOŠNA KNJIŽNICA

		Broš.	Vez.
Št. 1.	I. Albreht: **Ranjena gruda,** izvirna povest, 104 str.	Din 12·—	Din 17·—
„ 2.	Rado Murnik: **Na Bledu,** izvirna povest, 181 str.	„ 16·—	„ 22·—
„ 3.	I. Rozman: **Testament,** ljudska drama v 4 dej., 105 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 4.	Cvetko Golar: **Poletno klasje,** izbrane pesmi, 184 str.	„ 20·—	„ 26·—
„ 5.	Fran Milčinski: **Gospod Fridolin Žolna in njegova družina,** veselomodre črtice I., 72 str.	„ 8·—	„ 13·—
„ 6.	L. Novák: **Ljubosumnost,** veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 45 str.	„ 6·—	„ 11·—
„ 7.	**Andersenove pripovedke.** Za slovensko mladino priredila Utva, 111 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 8.	E. Gaboriau: **Akt štev. 113,** roman, poslov. E. V., 536 str.	„ 22·—	„ 28·—
„ 9.	Dr. Fr. Veber: **Problemi sodobne filozofije,** 347 str.	„ 24·—	„ 30·—
„ 10.	I. Albreht: **Andrej Ternovc,** reljefna karikatura, 55 str.	„ 6·—	„ 11·—
„ 11.	Pavel Golia: **Peterčkove poslednje sanje,** božična povest v 4 slikah, 84 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 12.	Fran Milčinski: **Mogočni prstan,** narodna pravljica v 4 dejanjih, 91 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 13.	V. M. Garšin: **Nadežda Nikolajevna,** roman, poslovenil U. Zun, 112 str.	„ 10·—	„ 15·—
„ 14.	Dr. Karl Engliš: **Denar,** narodno-gospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris, 236 str.	„ 26·—	„ 32·—
„ 15.	Edmond in Jules de Goncourt: **Renée Mauperin,** roman, prevel P. V. B., 239 str.	„ 15·—	„ 21·—
„ 16.	Janko Samec: **Življenje,** pesmi, 112 str.	„ 15·—	„ 20·—
„ 17.	Prosper Mérimée: **Verne duše v vicah,** povest, prevel Mirko Pretnar, 80 str.	„ 9·—	„ 14·—
„ 18.	Jaroslav Vrhlicky: **Oporoka lukovškega grajščaka,** veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fran Bradač, 47 str.	„ 6·—	„ 11·—
„ 19.	Gerhart Hauptmann: **Potopljeni zvon,** dramatska bajka v 5 dejanjih, poslovenil Anton Funtek, 124 str.	„ 16·—	„ 22·—
„ 20.	Jul. Zeyer: **Gompači in Komurasaki,** japonski roman, iz češčine prevel dr. Fran Bradač, 154 str.	„ 14·—	„ 20·—
„ 21.	Frid. Žolna: **Dvanajst kratkočasnih zgodbic,** II., 73 str.	„ 8·—	„ 13·—
„ 22.	L. N. Tolstoj: **Kreutzerjeva sonata,** roman, poslovenil Fr. Pogačnik	„ 14·—	„ 20·—
„ 23.	Sophokles: **Antigone,** žalna igra, posl. C. Golar, 60 str.	„ 9·—	„ 14·—
„ 24.	E. L. Bulwer: **Poslednji dnevi Pompejev,** I. del	„ 30·—	„ 36·—
„ 25.	E. L. Bulwer: **Poslednji dnevi Pompejev,** II. del (v tisku)		
„ 26.	L. Andrejev: **Črne maske,** drama, poslov. Jos. Vidmar, 82 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 27.	Fran Erjavec: **Brezposelnost in problemi skrbstva za brezposelne,** 80 str	„ 12·—	„ 17·—

Znanstvena zbirka (veliki 8° format)

Št. 1.	Dr. L. Čermelj: **Boškovićev nauk o materiji -- prostoru -- času v luči relativnostne teorije,** 52 str.	„ 16·—	„ 23·—

Za vsak zvezek je računati po Din —·80 poštnine in odpravnine.

Naročila sprejema **Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg 8.**

Za birmance!

Lepa darila

dobe

botri in botrice

najceneje v veliki izbiri pri najstarejši ljubljanski tvrdki

Lud. Černe,

trgovina ur in zlatnine

Ljubljana,

Wolfova ulica štev. 3.

MALI OGLASI

Cena oglasom do 20 besed Din 5·—; vsaka nadaljna beseda 25 para z davščino vred.

Gmotno slabejšim slojem dovoljuje uprava poseben popust pri inseriranju v malih oglasih!

Prodam

Larousse élémentaire illustré, **Larousse** de poche, **Larousse** dict de la langue franç.

vse vezano, proda za nizko ceno Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg štev. 8.

Lepa vrtnarija

s celim inventarjem, na jako prometnem kraju v Mariboru se radi bolezni ugodno proda. Stanovanje takoj na razpolago. Poizve se pri g. Andrej-u Sošič-u, Maribor' Trdinova ul. št. 3.

Prodajam drva

za kurjavo (odrezki od žage in parket) in žaganje od trdega lesa dokler traja zaloga po znižani ceni. Ivan Šiška. tovarna parket in parna žaga, Ljubljana, Metelkova ulica 4.

Spalno sobo

in kuhinjo, popolnoma novo elegantno, prodam. Kje, pove uprava „Narodnega Dnevnika".

Dobermani,

rjavi, čistokrvni z rodovnikom, 3 mesece stari, naprodaj. Ogledajo se: Pot na Loko 4 (Trnovo).

Hiša,

enonadstropna z gostilno in mesarijo v industrijskem kraju Slovenije, ter mesarija na Hrvatskem v prometnem kraju. Naslov v upravi lista.

Kupim

Krojaško pupo

dobro ohranjeno, kupim takoj. Ponudbo s ceno na naslov: Jakob Mandeljc, krojaški mojster, Bohinjska Bela.

Kupujem okrogel les

(hlode) za žago od vseh vrst listnatega drevja posebno hrast in bukov vedno vsako množino po najvišjih dnevnih cenah. Ozira se le na ponudbe z navedbo cene, množine in kvalitete franko vagon nakladalna postaja. Ivan Šiška, tovarna parket in parna žaga, Ljubljana, Metelkova ulica 4.

Službe

Skladiščnik,

event. trg. sotrudnik za špecerijsko stroko, vojaščine prost, išče primernega mesta najraje v Ljubljani. Ponudbe je poslati na upravo lista pod šifro „Agilen".

Krojaškega vajenca

sprejme takoj z oskrbo po dogovoru. Rudolf Ribizelj, krojač, Brnica, p. Dol pri Hrastniku.

Gospodinja

išče primerne službe, najraje pri starejšemu samskemu gospodu. Gre tudi k vdovcu z 1—2 otrokoma. Nastop takoj. Cenj. ponudbe pod šifro »Varčna gospodinja« na upr. tega lista.

Pisarniška moč,

dobra, absolventinja „Slovenske trgovske šole" išče mesta v Ljubljani. Gre za par mesecev brezplačno. Ponudbe pod „Pisarniška moč" na upravo lista.

2-3 mizarske pomočnike

boljše moči, sprejme takoj Ivan Leskovar, mizar v Trbovljah.

Trgovski vajenec

se takoj sprejme v trgovino z mešanim blagom pri Josip Langeršek v Marenbergu. Učna doba 3 leta, hrana in stanovanje v hiši.

Stanovanja

Sobo

oddam solidnemu gospodu, Resljeva cesta 12/I. levo.

Istotam se proda tudi jedilni servis in servis za kavo.

Stanovanje!

Mizarski pomočnik, oženjen brez otrok, soliden in priden v svoji obrti, išče stanovanje z eno sobo in kuhinjo v Ljubljani ali bližini mesta. Pripravljen bi bil v ta namen, da bi eventuelne popravke (mizarske stroke) vse sam popravil. Cenj. ponudbe prosim pod „Ivan" Ižanska cesta 23. Ljubljana.

Gospodična

išče malo sobico ali kuhinjo v mestu. Odgovori pismeno pod šifro „Mirna" na upravo lista ali ustmeno istotam.

Mesečno sobo

s posebnim vhodom in električno razsvetljavo v sredinmesta išče gospodična. Ponudbe pod šifro „Mesečna soba" na upravo lista.

Dopisi

Samski mladenič,

27 let star, prikupljive zunanjosti, z nekaj premoženjem išče značajno deklico ali vdovo v svrho poznejše ženitve. Ponudbe pod šifro „Ženitev" na upravo lista.

Mladenič

navdušen turist išče znanja z mlado, življenja polno gospodično, ki hrepeni po planinah. V slučaju sporazuma bi pohitela skupaj na izlete. Ponudbe na upravo lista pod šifro „Ljubitelj planin"

Razno

30.000 Din

posojila proti visokim obrestim na prvo mesto išče trgovec v svrho razširjenja podjetja. Ponudbe pod »Sigurno posojilo« na upravo lista.

Restavracija - Velesejem.

Za dobo letošnjega velesejma od 15. do 25. avgusta se odda v najem restavracija na sejmišču in tudi manjši vinotoč. Informacije daje med 11 in 12 uro dopoldne ravnateljstvo velesejmskega urada.

ČEŠKA INDUSTRIJALNA IN GOSPODARSKA BANKA

Telefon št. 104. **podružnica v Ljubljani, Marijin trg 5.** Brz. naslov: INDUSBANKA.

Delniška glavnica in rezerve cca Kč 290,000.000·—. Hranilne vloge na knjižice in tekoči račun Kč 2,170.000.000·—

Centrala v Pragi, na Prikope 35, 67 podružnic v vseh večjih krajih Čehoslovaške republike. — Sprejema vloge na knjižice in račune ter provaja vse bančne in borzne transakcije kar najkulantneje.

AVTO-VOZI BREZ-BENCINA KURI-Z-OGLJEM
ZAHTEVAJ-PROSPEKTE
JUGO-HAG
LJUBLJANA-BOHORIČEVA-UL.-24
TEL.-560

Edini tihi
pisalni stroj
L. C. Smith & Bros Mod. 8
brez najmanjšega ropota.
Zastopstvo:
LUD. BARAGA, Ljubljana
Šelenburgova ulica 6/I.

Umetna gnojila
prvovrstni rudninski superfosfat, superfosfat iz kostne moke ter razna mešana gnojila po najnižjih konkurenčnih cenah dobavlja tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku.

Gumi za cepljenje trt
Peronospora cevi, lamčeno novo blago kakor tudi vsi v to stroko spadajoči predmeti.
Zahtevajte cenike. Važno za trgovce.
Tovarniška zaloga:
Zdravko Krajnc - Celje.

1. zelo močni
2. krasna oblika
3. lahka hoja
4. nizke cene
imajo čevlji veletrgovine
R. Stermecki, Celje
s klinci podbite čevlje iz kravine, teletine in boksa izdelajo domači čevljarji.
Cenik zastonj. Trgovci engros cene.

SENZACIJONALNA NOVOST
je krasna mapa, v kateri naš priznani strokovnjak **prof. Albert Sič** nudi slov. javnosti pod vodilnim naslovom **„Slovanski narodni slog"** prekrasne motive naših domačih domov in pestro narodno notranjo opremo kmečkih hiš.
V prvi mapi:
„Kmečke hiše in njih oprava na Gorenjskem"
je zastopan škofjeloški in kranjski okraj. Take zbirke Slovenci doslej še nismo imeli in opozarjamo cenj. občinstvo, da si omisli to velezanimivo in zelo posrečeno delo.
Cena mapi na papirju Din 90·—, v luksuzni izdaji na tankem kartonu z ovitkom **Din 140·—.** Dobi in naroča se v založbi **Zvezne tiskarne in knjigarne v Ljubljani, Marijin trg št. 8.**

MERAKL
BOJE, MASTILA, LAKOVE, ŠTUK, EMAJLE, KISTOVE I JAMAČNO CISTI FIRNIS NAJBOLJE KAKVOĆE NUDI
MEDIĆ-ZANKL
DRUZBA Z O. Z.
LJUBLJANA
CENTRALA
MARIBOR PODRUŽNICA — NOVI SAD SKLADIŠTE
TVORNICE:
LJUBLJANA-MEDVODE

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Delniška glavnica: Din 50,000.000·—
Rezervni zakladi: Din 10,000.000·—

CENTRALA:
LJUBLJANA — DUNAJSKA CESTA
Podružnice:
Brežice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst

Brzojavni naslov: Banka Ljubljana
Tel. št.: 261, 413, 502, 503 in 504.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

Poljedelski stroji
Mlini
Žage
Gatri
Lokomobile na bencin sesalni plin in paro
Motorji
Opekarne

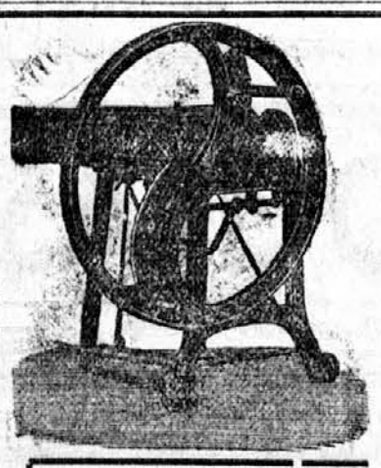

Lastna livarna železa in kovin

Krožne peči
Stroji za cementne izdelke
Vsakovrstne sušilnice
Transmisije
Mlinsko kamenje umetno in naravno

K. & R. Ježek, Maribor.
Centrala: Blansko (Č. S. R.).
Zahtevajte prospekte in ponudbe!

RAZPIS.

Osrednji odbor Slovenskega planinskega društva v Ljubljani oddaja pri gradnji

Križke koče na Krvavcu

izvršitev težaških, zidarskih, tesarskih in betonskih del.

Pismene ponudbe naj se zapečatene vložé

do 12. junija 1924 ob 12. uri

v pisarni SPD v Ljubljani, Poljanska cesta 12, kjer dobe interesenti od 2. junija t. l. naprej vsak dan razen nedelj in praznikov v času od 9. do 11. in od 16. do 17. ure potrebne ofertne pripomočke, podrobne pogoje in informacije.

Ljubljana, dne 28. maja 1924.

Osrednji odbor SPD:
Načelnik: Dr. Fran Tominšek. Tajnik: Dr. Vladimir Knaflič.

Prodaja lesa.

Iz gozdov mesta Kočevje se ponudbenim potom proda približno 500 stoječih jelk in smrek v doprsnem premeru od 40 cm naprej.

Pismene ponudbe je vložiti

do 7. junija 1924 ob 11·30. uri dopoldne

v podpisanem uradu.

Kavcije je položiti v gotovini Dinarjev 12.500·—.

Pogoji prodaje se dobijo med uradnimi urami od 8. do 11·30. ure dopoldne proti plačilu Din 25·— v prepisu ali se pogoji lahko isti dan vpoglegajo v podpisanem uradu.

Premoženjska uprava mesta Kočevje

dne 25. maja 1924.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:
Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Dunajska cesta 4 (v lastni stavbi).
KAPITAL in REZERVE Din 18,300.000·—
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.
Brzojavi: Trgovska. Telefon: 139, 146, 458.

EKSPOZITURE:
Konjice
Meža-Dravograd

Naznanilo! NOVO ZASTOPSTVO PIVE V LJUBLJANI.
S tem naznanjam, da sem otvoril v Ljubljani Sv. Petra cesta 85 ZASTOPSTVO GOETZ-OVE PIVE IZ MARIBORA.
Proizvajam izvrstno marčno pivo in prvovrstno črno pivo znamke „Boks", ki je zelo priljubljeno v športnih krogih. — Dobi se v steklenicah in sodčkih franko postaja. — Cenjene restavraterje, pivnice in gostiničarje prosim, da se obračajo na mojega glavnega zastopnika TINETA JAKŠE v Ljubljani, Sv. Petra cesta 85 (gostilna pri Jernejčku) dvorišče.
Se priporočam TOMAŽ GOETZ, lastnik pivovarne v Mariboru.